

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

TARIM EKONOMİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**TÜRKİYE'DE TARIM EĞİTİMİ ALAN MESLEK LİSESİ
ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK HEDEFLERİ VE KAYGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Memnune ÇAKAR

Danışman: Prof. Dr. Gülistan ERDAL

TOKAT- 2024

ETİK SÖZLEŐME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Gülistan ERDAL danışmanlığında hazırlamış olduğum “Türkiye'de Tarım Eğitimi Alan Meslek Lisesi Öğrencilerinin Gelecek Hedefleri ve Kaygıları” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

.../.../...

Memnune ÇAKAR

Sevgili Eşime ve Canım Oğullarıma

TEŞEKKÜR

Lisans ve Yüksek Lisans eğitim hayatımda daima destekleri ile yanımda olan, mesleki olarak beni yetiştiren değerli hocam ve danışmanım sayın Prof. Dr. Gülistan ERDAL'a gönülden teőekkürlerimi sunarım. Ders döneminde derslerime giren ve dinlemekten onur duyduğum tüm değerli hocalarıma gönülden teşekkür ederim. Çalışmanın alan araştırması kapsamında uygulanan anket çalışmasına izin veren Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne, anket çalışmasına katılan tüm saygıdeğer okul yöneticilerine ve sevgili öğrencilere içten teşekkür ediyorum.

Her an yanımda olan, desteğini esirgemeyen, sevgili eşim, hayat arkadaşım Selim'e sevgiyle teőekkürler, iyi ki varsın. Varlıklarıyla sonsuz mutlu olduğum ve daima gurur duyduğum sevgili oğullarım Batuhan Göktuğ ve Kutay Berke'ye sevgiyle teőekkürler. Her zaman yanımda olup bana destek veren sevgili anneme sevgiyle teőekkürler. Sevgili babama özlemle teőekkürler.

ÖZET

TÜRKİYE’DE TARIM EĞİTİMİ ALAN MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN GELECEK HEDEFLERİ VE KAYGILARI

ÇAKAR, Memnune
Yüksek Lisans, Tarım Ekonomisi Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gülistan ERDAL
Ocak 2024, viii + 70 sayfa

Bu çalışmada, Türkiye’de eğitim vermekte olan tarım temalı liselerde meslek eğitimi alan öğrencilerin gelecek hedefleri ve kaygıları araştırılmış, bu liselere yönelik detaylı bilgiler verilmiştir. Çalışmada dünyada, Osmanlı döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti döneminde tarım eğitiminin tarihi ve mevcut durumu hakkında bilgiler detaylı olarak verilmiştir. Çalışma kapsamında öğrencilere ve okul yöneticilerine yönelik anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasında 512 öğrenci anketi ve 27 yönetici anketi değerlendirmeye alınmıştır. Bu alan araştırmasında, mevcut tarım temalı meslek liselerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin demografik bilgileri, okullarına ve tarım mesleğine yönelik algıları, akademik ve mesleki kaygıları, gelecek hedefleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında tarım temalı lise yöneticilerine ait bilgiler de sunulmuştur. Okulların mevcut teknik altyapı ve uygulama alanlarının durumu, okulların başarı durumları, Türk tarımına yönelik düşünceleri, tarım liselerine ait düşünceleri yöneticilerin verdiği bilgilerden derlenmiştir. Analizler sonucunda, öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı düzeylerin orta düzeyde olduğu, gelecek beklentilerin ise olumlu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı algılarının cinsiyetlerine göre farklılaştığı, kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek düzeyde kaygı duyduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin genel olarak okullarından memnun oldukları, mezuniyet sonrası iş bulabileceklerine inandıkları görülmüştür. Okullarının araç gereç ve atölye- laboratuvar açısından yeterli olmadığını tespit edilmiştir. Çalışmada ortaöğretim seviyesinde verilen tarım eğitiminin mevcut durumu, okulların sorunları tespit edilmiş ve ilgililere gerekli önerilerde bulunulmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: Tarım Temalı Lise, Tarım Eğitimi, Akademik ve Mesleki Kaygı, Gelecek Hedefleri

ABSTRACT

FUTURE GOALS AND CONCERNS OF VOCATIONAL HIGH SCHOOL STUDENTS TAKING AGRICULTURAL EDUCATION IN TURKEY

ÇAKAR, Memnune

Master's Thesis, Department of Agricultural Economics

Advisor: Prof. Dr. Gülistan ERDAL

January 2024, viii + 70 pages

In this study, the future goals and concerns of the students receiving vocational education in Agricultural Themed High Schools in Turkey were investigated, and detailed information about these high schools was given. In the study, detailed information about the history and current situation of agricultural education in the world, during the Ottoman period and the Republic of Turkey, was given. Within the scope of the study, a survey for students and school administrators was conducted. In the survey study, 512 student surveys and 27 administrator surveys were evaluated. Demographic information, perceptions of the schools and the agricultural profession, their academic and professional concerns, and future goals of the students studying in existing Agricultural Themed Vocational High Schools were examined in this field research. Within the scope of the study data about the Agricultural Themed High School administrators was also presented. The current technical infrastructure and application areas of the schools, their success status, their thoughts on Turkish agriculture, and their thoughts on agricultural high schools were compiled from the information provided by the administrators. According to the analysis, the student's academic and professional anxiety levels were at medium levels, and their future expectations were positive. It was determined that students' perceptions of academic and professional anxiety differed according to their gender, and female students experienced higher levels of anxiety compared to male students. It has been observed that students are generally satisfied with their schools and believe that they can find a job after graduation. It has been assessed that schools are not sufficient in terms of equipment, workshops, and laboratories. In the study, the current status of agricultural education at the secondary school level, and the problems of these schools were determined, and the necessary suggestions were made to those concerned.

Keywords: Agricultural Themed High School, Agricultural Education, Academic, and Vocational Concern, Future Goals

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ÇİZELGE LİSTESİ	vi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	3
2. LİTERATÜR ÖZETLERİ VE KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Konu ile İlgili Önceki Çalışmalar	5
2.2. Tarım Okuryazarlığı.....	6
2.3. Tarımsal Eğitim.....	6
2.3.1. Avrupa Tarım Eğitimi.....	7
2.3.2. Osmanlı Dönemi Tarım Eğitimi	9
2.3.3. Cumhuriyet Dönemi Tarım Eğitimi.....	10
2.3.4. Kaygı.....	13
3. MATERYAL ve YÖNTEM	15
3.1. Materyal	15
3.2. Yöntem.....	15
4. BULGULAR.....	18
4.1. Öğrencilere Yönelik Bulgular	18
4.2. Akademik ve Mesleki Kaygı -Gelecek Beklentisi Analizleri	33

4.3. Yöneticilere Yönelik Bulgular	40
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	55
KAYNAKLAR	60
EK 1: Araştırma Öğrenci Anketi	63
EK2: Araştırma Yönetici Anketi	67

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1 Tanzimat'tan Sonra Osmanlı Tarım Yapılanması	9
Çizelge 2.2 Osmanlı Dönemi Ziraat Okulları	10
Çizelge 3.1 Araştırmaya Katılan Okullar	16
Çizelge 4.1 Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular	18
Çizelge 4.2 Öğrencilerin Aldıkları Alan Eğitimleri.....	19
Çizelge 4.3 Öğrenci Ebeveynlerin Eğitim Durumu.....	19
Çizelge 4.4 Öğrencilerin Yaşadığı Yerler.....	20
Çizelge 4.5 Öğrencilerin Kaldıkları Yer	20
Çizelge 4.6 Öğrenci Ailesinin Gelir Durumu	21
Çizelge 4.7 Öğrencilerin Ailesinde Tarımla Uğraşanların Olma Durumu	21
Çizelge 4.8 Öğrencilerin Okulu Kendi İsteği İle Tercih Etme Durumu	22
Çizelge 4.9 Öğrencilerin Okul Tercihini Etkileyen Faktörler	22
Çizelge 4.10 Öğrencilerin LGS'ye Girme Durumları	23
Çizelge 4.11 Öğrencilerin LGS'de Hedefledikleri Lise Türü.....	23
Çizelge 4.12 Öğrencilerin LGS Sonucu Göre Tercih Ettikleri Lise Türü Sıralamaları..	24
Çizelge 4.13 Öğrencilerin Okullarına Tercih Dönemine Göre Yerleşme Durumları.....	25
Çizelge 4.14 Öğrencilere Göre Tarım Alanında Eğitim Veren Liselerin LGS Zorunluluğu	25
Çizelge 4.15 İngilizce Hazırlık Durumu.....	26
Çizelge 4.16 Öğrencilerin Okullarını Tercih Etme Nedenleri	26
Çizelge 4.17 Mezuniyet Sonrası İş Bulma Kolaylığı	27
Çizelge 4.18 Öğrencilerin Tarım Meslek Lisesine İlişkin Kaygı Durumları	27
Çizelge 4.19 Öğrencilerin Lise Sonrası KPSS'ye Giriş İstekleri	28
Çizelge 4.20 Öğrencilerin Üniversite Giriş Sınavına Girme İsteği	28
Çizelge 4.21 Öğrencilerin Hayal Ettikleri Meslek.....	28
Çizelge 4.22 Öğrencilerin Gelecekle İlgili İş Planı Var mı	29
Çizelge 4.23 Öğrencilerin Gelecekle İlgili İş Planı	29
Çizelge 4.24 Meslekle İlgili Yeterli Çalışma Alanı Varlığı	30
Çizelge 4.25 Okunulan Bölümden Memnuniyet	30
Çizelge 4.26 Öğrencilere Göre Türk Tarımının En Büyük Problemleri.....	31

Çizelge 4.27 Öğrencilerin İlgi Duydukları Alt Bölümler	31
Çizelge 4.28 Öğrencilere Göre Alınan Tarım Eğitiminin Yeterliliği Durumu.....	32
Çizelge 4.29 Akademik Derslerin Yeterliliği Durumu	32
Çizelge 4.30 Öğrencilere Göre Okulun Donanım Yeterliliği	33
Çizelge 4.31 Öğrencilere Göre Okuldaki Başarı Durumları.....	33
Çizelge 4.32 Ölçeklere Ait Güvenirlik Analizi Sonuçları	34
Çizelge 4.33 Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Kaygıya Yönelik Düşünce ve Yargıları (%)	34
Çizelge 4.34 5’li Likert İfade Sınırları.....	35
Çizelge 4.35 Öğrencilerin Gelecek Beklentisine Yönelik Düşünce ve Yargıları (%)....	36
Çizelge 4.36 Kullanılan Ölçeklere Ait Veriler	36
Çizelge 4.37 Varyansların Homojenliği	37
Çizelge 4.38 Cinsiyete Göre Kaygı Fark Analizi	37
Çizelge 4.39 Yaşanılan Yere Göre Kaygı Fark Analizi.....	38
Çizelge 4.40 Okul Seçimi İsteğine Göre Kaygı Fark Analizi.....	38
Çizelge 4.41 Okunulan Sınıfa Göre Fark Analizi.....	38
Çizelge 4.42 Yaşanılan Yere Göre Gelecek Beklentisi Fark Analizi	39
Çizelge 4.43 Cinsiyete Göre Gelecek Beklentisi Fark Analizi.....	39
Çizelge 4.44 Akademik ve Mesleki Kaygı İle Gelecek Beklentisi Arasındaki İlişki	40
Çizelge 4.45 Yönetici Demografik Bilgileri.....	40
Çizelge 4.46 Yöneticilerin Branşları	41
Çizelge 4.47 Okuldaki Branş Öğretmeni Sayısı	42
Çizelge 4.48 Okulda Tarım Dışı Alanlar	43
Çizelge 4.49 Tarım Alanı -Tarım Dışı Öğrenci Sayıları	43
Çizelge 4.50 Teknik Araç Gereç Yeterliliği	44
Çizelge 4.51 Okul Uygulama Alanı, Laboratuvar Yeterliliği.....	44
Çizelge 4.52 Okul Pansiyonu Durumu	45
Çizelge 4.53 Okullarda Yemek- Servis Durumu	45
Çizelge 4.54 Okula Ait Tarım Arazisi	46
Çizelge 4.55 Okulların Sera Alanları.....	46
Çizelge 4.56 Okula Ait Traktör Varlığı.....	47
Çizelge 4.57 Okul Döner Sermaye Varlığı	47

Çizelge 4.58 Okullarda Yetiştirilen Ürünler	47
Çizelge 4.59 Okul Döner Sermaye Geliri	48
Çizelge 4.60 Okulların Üniversite- Sektör İşbirliği.....	48
Çizelge 4.61 Okullarda Uygulanan Projeler	49
Çizelge 4.62 Öğrenci İş Yeri Stajı Yeterliliği.....	49
Çizelge 4.63 Öğrenci Yurt Dışı Staj Programı Varlığı.....	50
Çizelge 4.64 Öğrencilerin Akademik Başarı Durumu.....	50
Çizelge 4.65 Öğrencilerin Mesleki Başarı Durumu.....	50
Çizelge 4.66 Mezunların Üniversiteye Giriş Oranları	51
Çizelge 4.67 Mezunların Ziraat Fakültelerine Yerleşme Oranları	51
Çizelge 4.68 Yöneticilere Göre Genel Olarak Tarım Meslek Lisesi Başarısı	52
Çizelge 4.69 Yöneticilere Göre Türk Tarımın En Önemli Sorunları	52
Çizelge 4.70 Yöneticilere Göre Tarım Meslek Liselerin Temel Sorunları.....	53
Çizelge 4.71 Yöneticilerin Okul ve Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri.....	53

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Önemi

Birleşmiş Milletler verilerine göre dünya nüfusu 2023 yılında 8 milyarı geçmiştir. Nüfustaki bu artış beraberinde bu nüfusun beslenmesi sorununu da getirmektedir. Küresel açlık dünyanın birçok bölgesinde artış göstermektedir. Dünyada 828 milyon insan açlık çekmekte ve milyonlarca insan açlıktan ölmektedir. Birleşmiş Milletler 'in verilerine göre 2023 yılında 79 ülkede 345 milyon insan akut gıda güvensizliği ile karşı karşıyadır (<https://www.wfp.org/>, 2023). 2000 yılında 800 milyon civarı olan açlık çeken insan sayısı ne yazık ki 23 yılda azalmamış aksine artış göstermiştir (Sreehari ve Dhinesh Babu, 2023). 2020 yılında 2.3 milyar insanın yeterli gıdaya erişemediği belirtilmektedir. Dünya nüfusu artarken tarımsal üretimde de artış gözlenmektedir. Türkiye Bankalar Birliği'nin 2023 tarihli Tarım Sektörü Raporu'na göre 2010-2020 yılları arasında küresel tarım üretiminde %2 artış görülmüştür. Tarım sektöründe istihdam verileri de ne yazık ki azalarak devam etmiştir. 2000 yılında dünya istihdamının %40'ı tarım sektöründe çalışmakta iken bu rakam 2021 yılında %26.6'ya düşmüştür. Türkiye'nin tarımsal verileri de benzerlik göstermektedir. Cumhuriyet dönemi başlangıcında %75 olan kırsal nüfus günümüzde %7 civarındadır. Tarımsal istihdam aynı dönemler arasında %67.7'den %16'ya düşmüştür (Demir ve ark., 2023:62). Bu veriler dünya tarımsal üretiminin çeşitli nedenlerle dünya nüfusuna yetmediğini ve daha da vahimi önlem alınmazsa gelecekte de yetmeyeceğini göstermektedir.

Dünya tarımsal üretim yetersizliğinin birçok nedeni bulunmaktadır. Ekilebilir alanların yetersizliği, tarım alanlarının kentsel alanlara dönüştürülmesi, tarımsal teknolojilere ulaşım zorluğu, işletme dağıtım maliyetlerindeki artış, alternatif istihdam alanlarındaki gelir avantajları, küresel iklim değişikliği gibi birçok nedenle dünya tarımsal üretimi istenilen seviyeye getirilememektedir. Tarımsal üretiminin yetersizliğinin nedenlerinden birisi de çiftçi sayısındaki azalma ve yaşlanmadır. Günümüzde Avrupa çiftçi nüfusu yaşlanmaktadır. Avrupa çiftçisinin sadece %6.9'u 35 yaş altındadır. Çiftçilerin üçte biri emeklilik yaşı olan 65 yaş üzerindedir. Gençler çeşitli nedenlerle tarım sektörüne girme konusunda isteksizdir. Bu nedenler; işle ilgili zorluklar, zorlu çalışma koşulları, düşük ücret, uzun çalışma saatleri, küreselleşme sonucu perakende zincirinin üretici fiyatları üzerinde oluşturduğu baskı, arazi ve krediye sınırlı erişim gibi nedenler olarak sayılabilir.

Genç çiftçi sayısının azalması, tarımsal üretim yetersizliğine etki edebilir. Bu problemi gören Avrupa Birliği, ortak tarım politikası aracılığıyla genç çiftçiliği özendirerek, gençlerin tarım sektörüne girmesini teşvik edecek çeşitli önlemler almaktadır (Augère-Granier, 2017a). Tarımsal üretim artışının önündeki önemli engellerden birisi de tarımsal eğitimin yeterli nitelikte ve nicelikte verilememesidir. Tarımsal üretimin artırılması için üreticilerin bilimsel yenilikleri, teknolojik gelişmeleri öğrenmesi ve uygulaması gerekmektedir (Nursel ve Aksoy, 2023:903).

Sürdürülebilir tarım Birleşmiş Milletlerin 17 küresel hedefinden birisidir. Tarımsal eğitim ile mevcut çiftçiler ve gelecek nesil tarım profesyonelleri eğitilerek, bilgileri kamu, özel ve sivil sektör paydaşlarına yayarak bu hedefe ulaşmaya katkı sağlanabilir (Pisante ve ark., 2023). Tarımsal eğitim günümüzde tüm ülkelerde verilmektedir. Bu eğitim gelişmiş ülkelerde kısmen yeterli seviyede verilse de az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ne yazık ki istenilen seviyede verilememektedir. Tüm ülkeler genel politika olarak tarımsal eğitimin öneminden söz etse de düşük ve orta gelirli ülkelerde tarımsal eğitimin eksikliği görülmektedir (Roshania ve ark., 2023). Gelişmiş ülkelerde tarımın durumu da istenilen seviyede değildir. Örneğin Avrupa'da mevcut çiftçilerin sadece %8.5'i tam tarımsal eğitim almıştır. Avrupa çiftçisinin %70'i sadece pratik deneyime sahiptir (Augère-Granier, 2017a).

Dünya tarımsal üretiminin mevcut durumuna bakıldığında tarımsal eğitimin önemi daha da artmaktadır. Tüm ülkeler tarımsal üretimi artırmak için yeterli tarımsal eğitim vermek durumundadır.

Bu çalışmada tarımsal eğitimin mevcut durumu incelenmiş, ortaöğretim düzeyinde tarımsal eğitim alan kişilere yönelik bir alan araştırması yapılmıştır. Bu çalışmada tarım lisesi öğrencilerinin eğitim kurumlarından beklentileri, gelecek hedefleri ve kaygıları belirlenmeye çalışılmıştır. Türkiye'de tarım eğitimi uzun yıllardır ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde yapılmaktadır. Daha önce Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde sürdürülen ortaöğretim düzeyi tarım eğitimi, Tarım Meslek Lisesi çatısı altında verilmekte iken, günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde sürdürülmektedir. Tarım eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin alt programlarında verilmektedir. Halk arasında tematik eğitimler verilen bu okullara tarım lisesi denilmektedir (Erdal, 2023).

Günümüzde ortaöğretim tarım eğitimi alanında il bazlı yapılan akademik çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bu konuda tüm Türkiye kapsamında yapılan yeterli akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada il ayrımı yapılmadan tüm Türkiye'deki ortaöğretim düzeyinde tarım eğitimi veren liseler araştırılmıştır. Çalışmada bu okul öğrencilerinin ve idarecilerinin görüşlerine yer verilmiş, okulların mevcut eğitim altyapısı, uygulama alanları, akademik ve mesleki başarı durumları, öğrenci ve yöneticilere göre sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma, bu alanda ilk çalışmalardan birisi olması açısından önemlidir.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Dünyada ve Türkiye'de tarım eğitimini alan öğrencilerin bazıları çeşitli nedenlerle tarım alanında istihdam edilmek istememektedir. Tarım sektöründe kalifiye ve eğitilmiş işgörene her geçen gün ihtiyaç artmaktadır. Tarım eğitimi alan gençlerin tarım sektöründe istihdamının sağlanması tarımın geleceği için oldukça önemlidir. Bu gençlerin gelecek hedefleri, beklentileri ve kaygıları belirlenebilir ve bu kaygıları giderilebilirse tarımsal istihdam açısından sorunlar azaltılabilir. Bu amaçlarla bu çalışmada tarımsal üretimin ilk basamağı olan tarım temalı meslek liselerinde eğitim alan gençlerin gelecek hedefleri ve kaygıları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada tarım liselerinin mevcut durumu, öğrencilerin ve okul yöneticilerinin görüşleri belirlenmiş, okullar ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde tarımsal eğitimin tarihi ve mevcut durumu incelenmiştir. Bu bölümde önce dünyada tarımsal eğitimin tarihi hakkında bilgiler daha sonra Avrupa tarımsal eğitimi hakkında bilgiler verilmiştir. Bölüm Osmanlı dönemi tarım eğitiminin açıklanması ile devam etmiştir. Bölümün sonunda Cumhuriyet dönemi tarımsal eğitim hakkında bilgiler verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde alan araştırmasına yönelik bulgular ve analizler verilmiştir. Bu bölümde alan araştırması kapsamında yapılan anket verileri değerlendirilmiş, analizler yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde çalışmanın sonucu verilmiş ve eğitimciler ve politika yapıcılara öneriler sunulmuştur.

Araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir.

- Tarım lisesi öğrencilerinin genel sosyo-ekonomik durumları nedir?
- Öğrenciler okullarını isteyerek mi seçmişlerdir?
- Okulun tercih edilme nedenleri nelerdir?
- Öğrencilerin gelecek hedefleri ve kaygıları nelerdir?
- Tarım liselerinin mevcut altyapısı nasıldır?
- Tarım liselerinin mevcut sorunları nelerdir?
- Tarım lisesi mezunlarının üniversiteye giriş oranları nedir?

2. LİTERATÜR ÖZETLERİ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Konu ile İlgili Önceki Çalışmalar

Tarım eğitimi veren ortaöğretim kurumlarına yönelik birçok çalışma yapılmıştır. Bu okulların durumu, öğrencilerin gelecek beklentileri araştırılmış ve bilgiler sunulmuştur. Yapılan bu çalışmalar birkaç il veya birkaç okulla sınırlı olarak gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili makale ve yüksek lisans tezleri literatürde bulunmaktadır.

Uluçay ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan çalışmada, farklı alanlarda eğitim gören lise öğrencilerinin gelecek beklentileri araştırılmıştır. Bu çalışmada farklı okul türlerine göre gelecek beklentilerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, gelecek beklentisi en yüksek olan okul türleri Spor Lisesi, Ticaret Lisesi ve Tarım Lisesi olarak sıralanmıştır. Tarım lisesi öğrencilerinin gelecek beklentisinin, 12 farklı okul arasında üçüncü en yüksek beklenti olduğu görülmüştür (Uluçay ve ark., 2014).

Kaynakçı ve Boz (2020) tarafından Samsun'da iki okulda tarım alanı öğrencileriyle yapılan çalışmada öğrencilerinin alan seçimini belirleyen faktörler araştırılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin meslekle ilgili olumlu yargıları olduğu ve alana ilgi duydukları için tarım alanı okulunu seçtikleri görülmüştür. Araştırma sonucunda öğrenci ailelerinin %50'sinin tarımla uğraştığı belirlenmiştir. Çalışmada öğrenci başarı düzeyleri de belirlenmiştir. Öğrenci başarısının orta ve altı düzeyde olduğu görülmüştür (Kaynakçı ve Boz, 2020:26-28).

Kaynakçı ve Boz (2022) tarafından yapılan bir diğer çalışmada Türk tarımsal eğitimi kronolojik olarak incelenmiş ve tarım liseleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Çalışmada tarım eğitiminin kalitesinin artırılması için öneriler sunulmuştur (Baydar ve Boz, 2022).

Erdal (2023) tarafından yapılan çalışmada Tokat ve Amasya illerinde tarım alanında eğitim alan öğrencilerin gelecek hedefleri araştırılmıştır. Bu çalışmada tarım eğitimi alan öğrencilerin mesleğe bakışları, gelecek beklentileri ve kaygıları tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin mesleğe karşı olumlu yargıları olduğu, alana ilgi duydukları görülmektedir. Öğrencilerin mezuniyetleri sonrası kendi tarımsal işletme kurma arzularında okullara göre değişiklik olduğu da belirlenmiştir (Erdal, 2023).

2.2. Tarım Okuryazarlığı

Okuryazarlık yazılı dili kullanma becerisi olarak tanımlanan bir beceridir (Roser ve Ortiz-Ospina, 2016). Yazılı sembollerin anlamını tanımlamayı ifade etmektedir (Aşici, 2009:11) Temel tanım günümüzdeki anlamı ile okuryazarlığı tam olarak tanımlayamamaktadır. Okuryazarlık sadece yazılı dili okuyup yazma becerisi değil, mantıksal çıkarımlar yapma ve eleştirel düşünce yeteneğini ifade eder. Okuryazarlık tematik olarak ayrılmış birçok alt başlıkta incelenmiştir. Bilgisayar okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, kültürel okuryazarlık ve tarım okuryazarlığı gibi daha spesifik alanlarda incelenmiştir (Wallendorf, 2001:505).

Dünya nüfusu 2050 yıllarında tahmini olarak dokuz milyar kişiye ulaşacaktır. Artan bu nüfus beraberinde gıda ihtiyacının da artmasına neden olacaktır. Son yıllarda değişen iklim koşulları da gıda üretimi üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Günümüzde tarımın anlaşılması, değişen koşullara uygun üretim yapılması kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu kapsamda toplumun tarımsal okuryazarlığı düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir. Tarımsal okuryazarlık, gıda ve giyim sisteminin tarihini ve mevcut sosyal, ekonomik ve çevresel yönlerini anlamayı, analiz etmeyi ifade etmektedir (Kovar ve Ball, 2013:167). Tarımsal okuryazar olan bireylerin tarım hakkında analiz ve sentez yapma becerisine sahip olması, tarımsal temel bilgiye sahip olması beklenmektedir (Haşılıoğlu ve ark., 2011:621). İşlevsel tarım okuryazarlığı tarım hakkında her şeyi bilmeyi değil asgari düzeyde anlayışı ifade etmektedir (Frick ve ark., 1995:35). Bireyler tarafından sahip olunan tarım algısı ve bilgisi olarak da tanımlanan tarım okuryazarlığının önemi giderek daha da önemli hale gelmektedir (Wright, 1994). Amerika Birleşik Devletleri'nde 1988-2011 yılları arasında yapılan bir araştırmada tarım okuryazarlığının artış göstermesine rağmen hala toplumun büyük çoğunluğunun tarımsal okuryazarlık bilmediği belirlenmiştir (Cosby ve ark., 2022).

2.3. Tarımsal Eğitim

Tarımsal eğitim tarımın bilimi, teknolojisi, işlenmesi, doğal çevre ve doğal kaynakların yönetimi gibi konularda bireylere verilen organize ve sistematik bir eğitimidir. İnsanların toprağı işlemeye başlamasından günümüze kadar binlerce yıldır devam eden bir süreçtir. Tarihsel olarak bu süreç dönemsel olarak kategorize edildiğinde ilk dönem geleneksel bilgi aktarımı dönemidir. Bu dönemde ilk tarım toplulukları tarımsal bilgi ve tecrübelerini

yaşlı nesilden genç nesle sözlü olarak aktarmıştır. İkinci dönem olan antik uygarlıklar döneminde tarım bilgisi geliştirilmiş ve bu bilgiler tapınaklar ve özel öğretmenler aracılığıyla aktarılmaya başlanmıştır. Bu dönemde Mezopotamya, Çin, Mısır gibi medeniyetlerde tarım tekniklerini öğretmeye yönelik ilk formalize eğitim sistemi kurulmuştur. Ortaçağ ve feodal dönemde tarım eğitim, feodal güçlerin topraklarında çalışan köylüler arasında ustalardan çıraklara geçen bir sistemle devam etmiştir. Orta Çağ ve Rönesans dönemlerinde (MS 500 - 1600) tarımsal eğitim genellikle dini kurumlarla iç içe geçmiştir. Özellikle manastırlar tarımsal bilginin korunmasında ve aktarılmasında rol oynamıştır (Postan, 1967). Rönesans'la birlikte bilime ve öğrenmeye olan ilginin yeniden canlanması, tarımsal uygulamalarda ilerlemelere yol açtı. 18. ve 19. Yüzyıl'da Avrupa'da sanayi devrimi ile birlikte tarımın modernleşmesi beraberinde tarım eğitimine olan talebin artmasına neden oldu. Bu dönemde Avrupa'da tarım okulları ve deneysel çiftlikler kuruldu. Bu kurumlar, bilimsel ilkeleri ve teknolojik yenilikleri ön plana çıkararak tarım bilimleri alanında örgün eğitim sağlamayı amaçladı. 1862 ve 1887 yıllarında ABD'de kabul edilen Hatch ve Morrill yasaları tarım eğitimine önemli katkılar sundu. Bu yasalar tarım ve mühendislik alanlarında eğitim veren üniversitelerin kurulmasını desteklemiş ve tarımsal eğitimin bilimsel temellere dayalı olarak verilmesini sağlamıştır (Geiger ve Sorber, 2013). 20. yüzyılda tarımsal eğitim küresel olarak yaygınlaşmaya devam etti. Yerel tarımsal zorlukları ele almak ve sürdürülebilir uygulamaları teşvik etmek amacıyla çeşitli ülkelerde tarım üniversiteleri ve araştırma kurumları kuruldu. 20. yüzyılın ikinci yarısında biyoteknoloji, hassas tarım ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının kullanımı da dâhil olmak üzere tarım teknolojisinde hızlı gelişmeler yaşandı. Tarımsal eğitim, multidisipliner bir yaklaşımı vurgulayarak bu gelişmeleri kapsayacak şekilde uyarlandı (Huffman, 2001).

2.3.1. Avrupa Tarım Eğitimi

Avrupa'da tarımsal eğitimin tarihi, tarımın evrimi ve toplumun ihtiyaçlarına yanıt olarak şekillenmiştir. Tarım eğitimi, zaman içinde farklı ülkelerde ve bölgelerde çeşitli gelişmeler göstermiştir. Avrupa'da tarımsal eğitimin gelişimi binlerce yıldır devam eden bir süreçtir. Orta Çağ boyunca, tarım bilgisi genellikle feodal topraklarda çalışan köylüler arasında aktarılmıştır. 14. yüzyılın sonlarından 17. yüzyılın ortalarına kadar süren Rönesans dönemi, bilimin ve eğitimin canlanması anlamına gelmiştir. Tarım, bu

dönemde bilimsel bir perspektife doğru evrilmeye başlamıştır. Tarımla ilgili eserler, tarım uygulamalarını ve bitki bilimini konu alan kitaplar bu dönemde ortaya çıkmıştır (Spiertz, 2014). 18. ve 19. yüzyıllarda, tarım eğitimi alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Birçok Avrupa ülkesinde tarım üniversiteleri ve eğitim enstitüleri kurulmuştur. Örneğin, Almanya'da Tharandt Orman ve Tarım Akademisi (1811), tarım eğitimine odaklanan önemli bir kurum olmuştur (Fırat, 1969). 19. yüzyılın ortalarından itibaren, tarım eğitimi bilimsel temellere dayalı bir yaklaşım benimsemiştir. Tarım kimyası, bitki besleme, toprak bilimi gibi disiplinler agronomi adı altında birleştirilmiş ve bu alanlarda eğitim veren programlar oluşturulmuştur (Brevik ve Hartemink, 2010). 20. yüzyılda tarım eğitimi, tarımda mekanizasyon, kimyasal gübreler ve tarım ilaçları gibi teknolojik gelişmelerle birlikte evrimleşmiştir. Bu dönemde tarım eğitimi, modern tarım uygulamalarına odaklanarak genişlemiştir. Avrupa Birliği'nin kurulması ve ortak tarım politikalarının oluşturulması, tarım eğitimi bütünlüştürmeye yönelik çabaları desteklemiştir. AB, tarım eğitimi sürdürülebilirlik, çevre koruma ve güvenli gıda üretimi gibi konulara odaklanarak şekillendirmiştir. 21. yüzyılda, çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği gibi konular, Avrupa'da tarım eğitimi gündemine önemli ölçüde girmiştir. Eğitim kurumları, bu konularda uzmanlık sağlayarak öğrencilere çevresel etki değerlendirmesi ve sürdürülebilir tarım uygulamaları konusunda bilgi vermektedir.

Günümüzde Avrupa Birliği İstatistik Ofisi tarımsal eğitimi üç seviyede tanımlamaktadır. Bunlar, bir çiftlikte çalışarak kazanılan deneyimi ifade eden *pratik tarımsal eğitim*, bir tarım kolejinde veya uzmanlaşmış bir kurumda tamamlanan kurslar olarak tanımlanan *temel tarımsal eğitim* ve *tam tarımsal eğitimidir*. Tam tarımsal eğitim, zorunlu eğitimin bitiminden sonra en az iki yıllık tam zamanlı eğitime eşdeğer devam eden, bir ziraat fakültesinde veya üniversitede tamamlanan, tarım, bahçecilik, bağcılık, ormancılık, balık yetiştiriciliği, veterinerlik bilimi, ziraat alanlarında herhangi bir kurs olarak tanımlanmıştır.

Tarımsal eğitimin yıllar içinde gelişmesine rağmen günümüzde Avrupa'da mevcut çiftçilerin sadece %8,5'i tam tarım eğitimi almıştır. Çiftçilerin %70'i sadece pratik deneyime sahiptir. Son yıllarda Avrupa nüfusu yaşlanmaktadır. Çiftçi nüfusunun sadece %6,9'u 35 yaş altıdır. Çiftçilerin üçte biri 65 yaş üzerindedir. Eurostat 2013'teki veriler, Avrupalı çiftçilerin büyük çoğunluğunun (%69,8) becerilerini yalnızca pratik deneyim

yoluyla öğrendiğini, %8,5'inin tam tarım eğitimi aldığını ve %28,7'sinin temel tarım eğitimi aldığını göstermektedir (Augère-Granier, 2017b).

2.3.2. Osmanlı Dönemi Tarım Eğitimi

Osmanlı'da tarımsal üretim öncelikle tüm dünyada olduğu gibi tecrübe aktarımı şeklinde, babadan oğula geçen bir süreç olarak sürmüştür. Bu dönemlerde modern sulama, gübreleme gibi uygulamalar yapılmamıştır (Yıldırım, 2008). Osmanlı devletinin toprak kayıpları yaşaması ve tımar sisteminin işleyemez hale gelmesiyle birlikte tarımda modern uygulamalar zorunlu hale gelmeye başlamıştır (Direk, 2012).

Osmanlı devletinde Tanzimat döneminden sonra ziraat ile ilgili birçok resmi yapılanma kurulmuştur. Bu yapılanmaya ait bilgiler çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 2.1 Tanzimat'tan Sonra Osmanlı Tarım Yapılanması

1838	Hariciye Nezareti'ne bağlı olarak bir Ziraat ve Sanayi Meclisi (Adı daha sonra Meclis-i Umûr-ı Nâfia olarak değiştirildi)
1843	Ziraat Meclisi
1846	Ziraat Nezâreti
1863	Ziraat Fırkası
1868	Nâfia Dairesi
1876	Ticaret ve Ziraat Cemiyetleri
1880	Ziraat Odaları
1893	Orman ve Maadin ve Ziraat Nezâreti
1911	Ticaret ve Ziraat Nezâreti

Osmanlı devletinde ziraat ile ilgili bu yapılanma süreci devam ederken ziraat okulları da açılmaya başlamıştır. Bu okulların ilki 1848 yılında Ayamama Çiftliği'nde açılan Ziraat Tâlimhânesi'dir (Kadıoğlu, 2005). Teorik ve pratik eğitim verilen bu okul pamuk üretimi ile ilgili eğitim vermekteydi. Bu okul ayrıca hayvancılık ve tarımsal üretimle ilgili birçok konuda eğitim vermiştir (Çeşme, 2014:43). Bu okul öğrenci sayısının yetersizliği, öğretmen

ve ders kitabı bulunmaması gibi nedenlerle 1852 yılında kapatılmıştır. Bu dönemde açılan ziraat okullarının listesi ve açılış kapanış tarihleri çizelge 2’de verilmiştir (Çeşme, 2014; Keskin, 2010; Sarıkaya, 2017).

Çizelge 2.2 Osmanlı Dönemi Ziraat Okulları

1848-1852	Ziraat Tâlimhânesi
1881-1884	Edirne Hamidiye Ziraat Mektebi
1887-1912	Selanik Ziraat Mektebi
1891-1928	Bursa Ziraat Amelîyat Mektebi
1892-1928	Halkalı Ziraat Mekteb-i Âlisi
1898-1908	Ankara Çoban Mektebi
1908-1937	Ankara Ziraat Mektebi

1912 yılında yayınlanan Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi ile ziraat mektepleri amele mektebi, çiftlik mektebi, ziraat ameliyat mektebi ve ziraat mıntika mektebi olarak dört kademeli olarak planlanmıştır. Ancak birinci dünya savaşının başlaması ile bu uygulama gerçekleştirilememiştir (Kadioğlu, 2004).

2.3.3. Cumhuriyet Dönemi Tarım Eğitimi

Cumhuriyet döneminde tarımsal eğitime yönelik çabalar devam etmiştir. 1922 yılında 12 adet orta ziraat okulu açılmıştır. Bu dönemde Ankara ve Adana’da tarımsal makineleşmeyi geliştirmek amacıyla Ziraat Makinist Okulu açılmıştır (Kaştan, 2020:182). 1923 tarihinde yapılan İzmir İktisat Kongresinde ziraat eğitiminde köklü değişiklikler içeren kararlar alınmıştır. Kongrenin Ziraat ve Maarif Meselesi raporunda köylerde uygulamalı eğitim verebilmesi amacıyla, köy okullarının mutlaka beş dönüm bahçeye ve iki ineklik ahıra sahip olması gerektiği, bu alanlarda öğrencilere ve çiftçiye örnek olacak uygulamalı ziraat ve hayvancılık eğitimi verilmesi kararlaştırılmıştır (Çağlar ve Cengiz, 2023:1621). Belirlenen eğitim sistemine göre, derslerde uygulamaya ağırlık verilecek, bu okullarda ziraat işletmeleri kurulacak ve bölge çiftçisine örnek olacak uygulamalar yapılacaktır (Çolak, 2019). 1927 yılında çıkarılan “Ziraat ve Baytar Enstitüleri ile Ali Mekteplerinin Tesisine ve Ziraat Tedrisatının Islahına Ait Kanun” ile ziraat eğitime yönelik kanuni alt yapı kurulmuştur. Bu kanunla ziraat ve veterinerlik okullarının açılması, halen eğitim verilen okulların yenilenmesi, müfredatlarının belirlenmesi, yurtiçi ve yurtdışı konu ile ilgili bilimsel çalışmalar yapılması gibi birçok

alandaki düzenleme yapılmıştır. Bu kanunun kabulünden sonra zirai eğitim alanında çalışmalar hızlanmıştır. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü kuruluş çalışmaları başlamış, Halkalı Ziraat Mektebi kapatılarak öğrencileri İstanbul Orman Mektebine gönderilmiştir (Baydar ve Boz, 2022:535). Osmanlı döneminde kurulan okullardan bazıları eğitime devam ederken Bölge Ziraat okulları 1930'lu yıllarda faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu tarihte Ankara Ziraat Yüksek Mektebi de faaliyete başlamıştır.

Kırsal bölgelerde çiftçilerin eğitilmesi çalışmaları Cumhuriyetin kuruluşundan beri sürmektedir. 1933 yılında kurulan Kırsal Eğitimi İnceleme Komisyonu raporlar hazırlamış, okuma yazma ve tarımsal eğitim için çalışmalar yapmıştır. Daha sonra açılan Eğitimci Yetiştirme Kursları ile tarımsal alanlarda öğretmen, ziraat işleri öğretmenleri gibi konusunda uzman eğitimcilerle tarımsal eğitim vermeye başlanmıştır. Bu kursların başarılı olması üzerine 1936 yılında Köy Öğretmen Okullarının kurulmasına karar verilmiştir. Kanunun çıkmasından sonra 1937 yılında İzmir ve Eskişehir'de iki Köy Öğretmen Okulu kurulmuştur (Çağlar ve Cengiz, 2023; Koç, 2013). 1940 yılında Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel döneminde bu Köy Öğretmen Okulları Köy Enstitüsü olarak tekrar tanımlanmış ve eğitim süreleri beş yıl olarak belirlenmiştir. 1945 yılına gelindiğinde Türkiye'de toplam 21 Köy Enstitüsü eğitim vermeye başlamıştır (Çağlar ve Cengiz, 2023:1622).

Tarımsal eğitimin Ortaöğretim düzeyinde verilebilmesi amacıyla 1943 yılında Teknik Tarım ve Bahçivanlık okulları açılmıştır. Bu okulların sayısı çok artmamıştır. Toplam altı okul eğitim vermiş, istenilen sonuçlara ulaşamaması nedeniyle 1969 yılında kapatılmıştır. 1930 yıllarından itibaren eğitim veren Bölge Ziraat Okulları planlı döneme geçildiği dönemde Ziraat Meslek Lisesi olarak değiştirilmiştir. 1960 yılında Türkiye'de 12 bölge ziraat okulu eğitim vermektedir. 1975 yılında ilköğretim müfredatları yenilenmiş, ilkokullarda Tarım İş dersleri vermeye başlanmıştır. Bu derslerde gübreleme, bahçe bitkileri konuları anlatılmıştır. Bu yıllarda farklı isimlerle tarım okulları eğitim faaliyetlerine devam etmekteydi. Bu okullar Ev ekonomisi Meslek, Ziraat Meslek, veteriner sağlık Meslek ve Laborant Meslek okulları olmak üzere 50'den fazla okul olarak eğitim vermektedir. 1980 yılına kadar bu okullardan bazıları kapatıldı. 1981 yılında bu okulların sayısı 16'ya düştü. 1986 yılında iki okul tekrar açılarak sayı 18 oldu. 15 Aralık 1991 yılında Tarım Meslek Liseleri Yönetmeliği yayınlandı (Koç, 1994:193-196).

Günümüzde tarım eğitimi hâlihazırda en erken ortaöğretim düzeyinde Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin (MTAL) alt programlarında verilmektedir. MTAL'ler öğrencilere, orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür kazandırmayı amaçlayan genel kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini ve en az bir yabancı dil öğretilmesini amaçlayan, öğrencileri hem hayata, hem de yüksek öğrenime hazırlayan programlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu liselerin genel olarak öğretim süresi dört yıldır.

Mezun öğrenciler, ustalık belgesinin yetki ve sorumluluklarına haiz iş yeri açma belgesine sahip olurlar ve teknisyen unvanı ile istihdam edilirler. Bu okullardan bazıları ise üniversite, sanayi ya da farklı bakanlıklar iş birliği ile protokole sahip olup, yabancı dil hazırlık sınıfı ile toplam beş yıllık bir eğitim öğretim sunmaktadırlar. Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü çatısı altında 2446 MTAL’de yaklaşık 1.2 milyon öğrenci eğitim görmektedir. Bu liselerde 2021 yılında alan birleştirme değişikliği ile toplam 47 alan ve 105 dal bulunmaktadır. 47 alan içerisinde tarım sektörü ile direkt alakalı iki alan bulunmaktadır. Bu alanlar tarım alanı ve hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı alanıdır. Alan daraltmasına gidilmeden önce bahçe bitkileri, tarla bitkileri, tarım teknolojileri, süs bitkileri ve peyzaj alanı gibi alanlarda ayrı olarak eğitim verilmekteydi. Söz konusu alan eğitimleri mevcut öğrencilerini mezun edinceye kadar devam edecektir. Ancak yeni öğrenci alınmamaktadır. Hali hazırda bu tematik alanlara sahip okullara halk arasında ve mesleki eğitim camiasında kısaca tarım lisesi denilmektedir. Tarım liselerin amacı, tarımsal işletme ve kuruluşlarda başarı ile çalışabilecek hayvan sağlığı, bitki sağlığı, peyzaj ve çevre düzenleme, su ürünleri, tarım alet ve makine kullanma, gıda analiz ve kontrol ile ileri tarım tekniklerini başarı ile uygulayabilecek ve yapabilecek nitelikte pratik bilgi ve beceriye sahip teknisyen yetiştirmektir (Anonim, 2022; Erdal, 2023).

Tarımsal eğitimin geliştirilmesine yönelik çabalar yükseköğretimde de devam etmiştir. 1928 yılında Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi kapatıldıktan sonra 1930 yılında Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuştur. Bu okul ile tarım, ormancılık ve veterinerlik alanında ihtiyaç duyulan yükseköğretim eğitimi vermeye başlanmıştır. Bu okulun kadrosu çoğunlukla Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi öğretmenleri ve mezunlarından oluşmuştur. Öğretim üyelerinin çoğu Almanya’dan getirilmiş ve dersler Almanca olarak verilmiştir (Akman, 1990:6). Bu okul 1948 yılına kadar 5 fakülte ile faaliyetlerine devam

etti. Ülkede bir tarım üniversitesi kurulabilmesi amacıyla 1946 yılında bir çalışma başlatıldı. Öncelikle Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün üniversiteler kanunu çerçevesine alınarak eğitime devam etmesi düşünülse de TBMM. 'de bu görüş kabul edilmedi. 1948 yılında Orman Fakültesi İstanbul Üniversitesine, Veterinerlik ve Ziraat Fakülteleri Ankara Üniversitesine, Tabii İlimler Fakültesi Ankara Fen Fakültesine bağlandı. 1948 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi kuruldu. 1955 yılına kadar bu fakülte Türkiye'de tek ziraat fakültesi olarak eğitim verdi. Daha sonra 1955 yılında Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1957 yılında Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1976'da Samsun Ziraat Fakültesi kuruldu (Aksöz, 2010; Bilgehan ve ark., 2005). 1980 yılından sonra 18 Ziraat Fakültesi kuruldu (Eris, 2003:3). 2023 yılı itibariyle Türkiye'de devlet ve vakıf üniversitelerinde 43 Fakültede ziraat eğitimi verilmektedir.

2.3.4. Kaygı

Kaygı Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre, “genellikle kötü bir şey olacaktı düşünmesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” olarak tanımlanmaktadır. Yunanca *anxietas* kökünden gelmektedir. Kişinin iç dünyasından veya dış dünyadan uyarılarla karşılaştığında sergilediği zihinsel ve bedensel tepkidir. Bu tepki endişe ve uyarılma olarak sergilenir. Araştırmacılar kaygının iç ve dış etmenlere bir tepki olduğunu, olumsuz olabilecek olaylara karşı vücudun alarm sistemi olduğunu belirtmektedir. Korku, endişe, üzüntü, öz güven kaybı gibi davranışlarla kendini gösterir. Kaygıda temel uyarıcı gelecekle ilgili beklentilerdir. Gelecekte kişinin karşılaşılabileceği olumsuzluklar kişide kaygıya yol açmaktadır.

Kaygı farklı boyutlarda, sürekli kaygı, durumluk kaygı ve sosyal kaygı olarak görülebilir. Sürekli kaygı kişinin kendisini çoğunlukla stresli algılaması, durumluk kaygı ise kişinin anlık olaylar karşısında hissettiği endişedir (Kula ve Saraç, 2016:228). Kaygının bir türü olan sosyal kaygı başkaları tarafından olumsuz değerlendirilme korkusunu ifade eder. Bu tür kaygı yaşayan kişiler başkalarının gözünde iyi görünme çabası içinde olur ve aşırı özgüvensizlik sergilerler (Fujihara ve ark., 2023).

Literatürde farklı kaygı tipleri tanımlanmış ve incelenmiştir. Bu çalışmada araştırılan kaygı kariyer uyumluluğu kaygısıdır. Kariyer uyumluluğu kaygısı meslek seçimi öncesinde birçok bireyin gösterdiği bir kaygıdır. Öğrenciler kariyer kararı verme sürecinde belirsizliklerin fazla olması nedeniyle kaygı yaşayabilirler. Bu kaygı aynı

zamanda kariyerle ilgili faaliyetlerin zorluğundan da kaynaklanabilir. Öğrencilerin kariyer kaygısı kişisel yetenekle ilgili kaygı, istihdamla ilgili mantıksız inançlar, istihdam ortamıyla ilgili kaygı ve mesleki eğitim eğitimiyle ilgili kaygı olmak üzere dört boyutta sınıflandırılmıştır (Boo ve ark., 2021). Kariyer kararı verme, bireylerin kendi nitelikleri ve ilgilerine karşılık gelen potansiyel işler hakkında bilgi topladığı bir kariyer araştırma sürecini içerir. Kariyer kararı belirsizliğinin dört kaynağı bulunmaktadır. Bunlar alışılmadık bilgi, karmaşık durumlar, tutarsız bilgi ve geleceğin öngörülmez olmasıdır. Belirsizliğe tolerans kariyer kararı verme sürecinde önemli bireysel bir özelliktir. Çünkü kariyer kararı vermek belirsizlikle dolu bir karar sürecidir. Kariyer kararı belirsizliği toleransı yüksek olan bireyler, kariyer kararı verme sürecinde belirsiz bilgilerden memnun olma ve bunu ilginç ve hatta çekici bulma eğilimindeyken, kariyer kararı belirsizliği toleransı düşük olan bireyler, kariyer kararı verme sürecinde belirsiz bilgileri bulma ve belirsizliği giderme eğilimindedir. Kariyer kararı verme sürecinde alışılmadık ve çözülemeyen durumlara karşı toleransı yüksek olan öğrencilerin daha az kaygı hissetmeleri muhtemeldir (Xu ve Tracey, 2015).

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde (MTAL) ve Çok Programlı Anadolu Liselerinde (ÇPAL) tarım ve hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı alanlarında eğitim gören öğrenciler ve ilgili okulların yöneticileri (okul müdürü veya müdür yardımcısı) ile anket çalışması yapılmıştır.

Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) istatistik ve raporlarından faydalanılmıştır. Ayrıca konu ile ilgili yapılmış çalışmalardan yararlanılmıştır.

3.2.Yöntem

Anket formu iki farklı form olarak hazırlanmıştır. Birinci form öğrencilere yönelik olarak düzenlenmiştir. Öğrencilere uygulanan anket formunda öğrencilerin demografik bilgileri, tarım algıları, tarıma bakış açıları, gelecek hedefleri, hayalleri, istekleri ve gelecekle ilgili endişe ve kaygılarını belirlemeye yönelik sorular oluşturulmuştur.

Öğrencilerin gelecek beklentisini ölçebilmek amacıyla McWhirter ve McWhirter (2008) tarafından geliştirilmiş, Tuncer (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış "Gelecek Beklentisi Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin geleceğe yönelik beklentilerini içeren (Hayatımla ilgili başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım gibi) 5'li likert tipinde (1. Kesinlikle inanmıyorum, 2. Kısmen inanmıyorum, 3. İnanıyorum, 4. Çok inanıyorum, 5. Kesinlikle inanıyorum) cevaplarından oluşan bir ölçme aracıdır (Tuncer, 2011). Ölçeğin sadece iş ve eğitim boyutuna yönelik sorular sorulmuştur. Ölçeğin bu bölümü 11 ifadeden oluşmaktadır.

Öğrencilerin akademik ve mesleki kaygılarını ölçebilmek amacıyla Aydın ve Çiftel (2013) tarafından geliştirilen 5'li likert tipinde ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek 11 ifadeden oluşmuştur (Aydın ve Çiftel, 2013). Ölçekte, 1. Hiç katılmıyorum, 2. Çok az katılmıyorum, 3. Biraz katılıyorum, 4. Oldukça katılıyorum, 5. Tamamen katılıyorum cevap seçenekleri bulunmaktadır.

Okul yöneticilerine yönelik düzenlenen anket formunda yöneticinin demografik özelliklerini, okulun fiziki ve teknolojik altyapısını, öğrencilerin akademik başarısını, tarım liselerinin temel sorunlarını belirlemeye yönelik sorular hazırlanmıştır. Yöneticiler toplam 33 sorudan oluşan bir anket yöneltmiştir. Bu anketler 27 okul yöneticisi tarafından cevaplanmıştır.

Türkiye’de 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında tarım alanında, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı toplam 101 tane MTAL ve 34 tane Çok Programlı Anadolu Lisesi (ÇPAL) bulunmaktadır. Bunlardan 1’i ÇPAL 17’si MTAL olmak üzere 18 tanesi proje okulu olarak eğitim ve öğretime devam etmektedir. Mevcut tüm alanlarda yaklaşık 30 bin öğrenci eğitim almaktadır (Erdal, 2023).

Tüm okullardaki yönetici ve öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünden resmi yazı ile ulaşılarak Google form üzerinden hazırlanmış anket formlarını doldurmaları talep edilmiştir. Bu şekilde Türkiye genelinde tüm tarım temalı ve hayvancılık temalı eğitim alan öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Anket formuna 23 okuldaki toplam 532 öğrenciden cevap alınmıştır. 20 öğrenciye ait veri analize uygun olmadığı için değerlendirme dışı bırakılmış, toplam 512 veri analize dâhil edilmiştir. Bu veriler çizelge 3.1’de sunulmuştur.

Çizelge 3.1 Araştırmaya Katılan Okullar

	Okul Adı	Frekans	Yüzde %
1	Adana- Yüreğir - Atakent Borsa İstanbul MTAL	6	1.2
2	Adana-Sarıçam-- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği MTAL	12	2.3
3	Afyonkarahisar- Bolvadin MTAL	9	1.8
4	Akşehir Şehit İsmail Cem Yakınlar MTAL	17	3.3
5	Ankara- Gölbaşı - Karaali MTAL	9	1.8
6	Ayhan Arı Borsa İstanbul MTAL	19	3.7
7	Burdur Tefenni MTAL	45	8.8
8	Burdur- Çavdır MTAL	3	.6
9	Çankırı Şehit Mehmet Ata MTAL	31	6.1
10	Çumra Çatalhöyük MTAL	48	9.3
11	Düzce İbn - i Sina MTAL	28	5.5

12	Edirne- Keşan MTAL	3	.6
13	Hatay Saadet Yusuf Mıstıkoğlu Çok Programlı Anadolu Lisesi	14	2.7
14	İslahiye-Şehit Gökhan Alıcı Çok Programlı Anadolu Lisesisi	5	1.0
15	İstanbul -Silivri Şerife Baldöktü MTAL	14	2.7
16	İzmir - Ödemiş MTAL	16	3.1
17	Konya-Seydişehir Suğla MTAL	6	1.2
18	Malatya- Fırat MTAL	47	9.1
19	Manisa- Sarıgöl Milli Egemenlik Çok Programlı Anadolu Lisesi	6	1.2
20	Mezitli - Fatma Aliye MTAL	40	7.8
21	Niğde- Yeşilgölcük Şehit Recep Tektaş Çok Programlı Anadolu Lisesi	14	2.7
22	Tokat Gaziosmanpaşa üniversitesi MTAL	110	21.5
23	Yozgat - Aydıncık -Kazankaya MTAL	10	2.0
TOPLAM		512	100

Örneklemin belirlenmesinde örneklemin evreni temsil edebilmesi önemli unsurlardan birisidir. Araştırmada evrenin büyüklüğü yaklaşık 30 bin öğrencidir. Anket geri dönüş sayısı 512'dir. Bu veriler örneklemin evreni temsil ettiğini göstermektedir. Çalışmada analizler 0,05 anlamlılık düzeyine göre yapılmıştır. Çizelge 5'de görüleceği üzere %5 hata marjıyla optimum örneklem sayısı 381'dir. Araştırma 512 örneklem sayısı ile optimum örneklem sayısından daha fazla örnekleme ulaşmıştır.

Araştırmanın analizinde IBM SPSS 22.0 (Statistical Packag for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Analizlerde tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistikler incelenmiştir. Verilere yönelik frekans analizleri, ölçeklere yönelik güvenilirlik analizleri, gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin bu çalışmada güvenilir olduklarını belirleyebilmek amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı güvenilirlik analizi yapılmıştır. Bu analize ait veriler bulgular bölümünde verilmiştir.

4. BULGULAR

Bulgular bölümünde öğrenci cevaplarına ait analizler ve yönetici cevaplarına yönelik analizler verilmiştir.

4.1. Öğrencilere Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilere yönelik demografik bilgiler çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

		Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	157	30.7			
	Erkek	355	69.3			
Yaş	13	8	1.6	Hazırlık	34	6.6
	14	102	19.9	9	178	34.8
	15	126	24.6	10	105	20.5
	16	113	22.1	11	84	16.4
	17	108	21.1	12	107	20.9
	18	41	8.0	Belirtmeyen	4	.8
	19	12	2.3			
	20	2	.4			
		512	100		512	100

Çizelge 4.1 incelendiğinde 512 katılımcının araştırmaya katıldığı görülmektedir. Bu katılımcıların %30.7’si kadın, %69.3’ü erkeklerden oluşmuştur. Katılımcıların yaş dağılımlarına bakıldığında %43.2’sinin 16-17 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 20 yaşında olduğunu belirten katılımcı sayısı %04 ile en az seviyededir. Katılımcıların % 34.8’i dokuzuncu sınıf öğrencisidir. Araştırmaya en az katılımı %6.6 ile hazırlık sınıfında okuyan öğrenciler yapmıştır.

Öğrencilerin aldıkları alan eğitimleri çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.2 Öğrencilerin Aldıkları Alan Eğitimleri

	Frekans	Yüzde
Tarım Alanı	398	77.7
Hayvan Yetiştiriciliği ve sağlığı	95	18.6
Gıda	10	2.0
Süs Bitkileri	1	.2
Yiyecek	2	.4
Belirtmeyen	6	1.2
Toplam	512	100

Katılımcılar en fazla tarım alanında eğitim alan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu alandan %77.7 katılım olmuştur. Bu alanı sırası ile %18.6 ile hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı alanı, %2 ile gıda alanı,%04 ile yiyecek alanı ve %02 ile süs bitkileri alanı takip etmektedir. Bu verilere göre katılımcıların %96.3'ü çalışma alanına uygun öğrencilerden oluşmaktadır.

Öğrenci ebeveynlerinin eğitim bilgileri çizelge 4.3'de sunulmuştur.

Çizelge 4.3 Öğrenci Ebeveynlerin Eğitim Durumu

		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde
	Okuryazar	20	3.9		Okuryazar	9	1.8
	İlkokul	202	39.5		İlkokul	152	29.7
Anne	Ortaokul	161	31.4	Baba	Ortaokul	158	30.9
Eğitim	Lise	92	18.0	Eğitim	Lise	137	26.8
	Üniversite	23	4.5		Üniversite	47	9.2
	Belirtmeyen	14	2.7		Belirtmeyen	9	1.8

Katılımcıların ebeveynlerin eğitim durumu çizelge 4.3'de verilmektedir. Çizelge incelendiğinde katılımcıların annelerinin %39.5'inin ilkokul mezunu olduğu, %31.4'ünün ortaokul ve %18'inin ise lise mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların babalarının eğitim durumları incelendiğinde %29.7'sinin ilkokul, %30.9'unun ortaokul ve %26,8'inin ise lise mezunu olduğu görülmektedir. Her iki grupta da en fazla ortaokul mezunu eğitim düzeyi olduğu görülmektedir. Annelerin %70.9'u ilk veya ortaokul mezunu, babaların ise %60.6'sı ilk veya ortaokul mezunudur. Annelerin sadece %4.5'i,

babaların ise %9.2'si üniversite mezunudur. Bu durum öğrenci ebeveynlerinin eğitim durumlarının nispeten düşük olduğunu göstermesi açısından ilgi çekicidir.

Öğrencilerin yaşadıkları yerler çizelge 4.4'de verilmiştir.

Çizelge 4.4 Öğrencilerin Yaşadığı Yerler

	Frekans	Yüzde
İl Merkezi	132	25.8
İlçe	189	36.9
Kasaba	23	4.5
Köy	166	32.4
Belirtmeyen	2	.4
Toplam	512	100

Katılımcıların yaşadıkları yeri belirlemeye yönelik soruya verdikleri cevaplara göre, %36.9'u ilçede, %32.4'ü köyde ve %25.8'i ise il merkezinde ikamet ettiklerini belirtmişlerdir. Bu soru aile ile birlikte yaşanan yerin belirlenmesi amacıyla düzenlenmiştir. Aile ile köyde yaşayan öğrencilerin oranı %32.4 olmasına rağmen aile eğitim durumunda ilk ve ortaokul mezunu oranının yüksek olması dikkat çekicidir. İl ve ilçede yaşayan ailelerin oranı toplam 62.7'dir. Bu yerleşim yerlerinde yaşayan ebeveynlerin deha yüksek eğitim seviyesinde olması beklenmektedir. Bu veriler tarım alanı liselerde okuyan öğrencilerin aile içindeki eğitim düzeylerini göstermesi açısından önemlidir.

Öğrencilerin eğitim hayatlarında kaldıkları yerler çizelge 4.5'de sunulmuştur.

Çizelge 4.5 Öğrencilerin Kaldıkları Yer

	Frekans	Yüzde
Aile İle Birlikte	398	77.7
Akraba Yanı	5	1.0
Ev	2	.4
Yurt/Pansiyon	107	20.9
Toplam	512	100

Öğrencilerin %77.7'si eğitim alırken aileleri ile birlikte yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %20.9'u yurt veya pansiyonda kaldıklarını, %1'i ise akraba yanında kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu verilere göre ailesinin yanında yaşayıp tarım alanı lisede

okuyan öğrencilerin sayısı çoğunluktadır. Aile ile birlikte yaşayıp eğitim hayatına devam etmenin eğitim için önemli ve yararlı olduğu düşünüldüğünde bu durum pozitif olarak değerlendirilmektedir.

Öğrenci ailelerinin gelir durumlarına ait bilgiler çizelge 4.6’da verilmiştir.

Çizelge 4.6 Öğrenci Ailesinin Gelir Durumu

	Frekans	Yüzde
1000-5000	173	33.8
5001-10000	158	30.9
10001-15000	69	13.5
15001 üstü	64	12.5
Belirtmeyen	48	9.4
Toplam	512	100

Aile gelir durumunu belirlemeye yönelik hazırlanan soruya verilen cevaplara göre, ailelerin %33.8’i 1000-5000 TL arası gelire sahip olduğu görülmektedir. 5001-10000 TL arası gelire sahip olanların oranı %30.9’dur. 15000 TL üstü gelire sahip olan ailelerin oranı sadece%12.5’dir. Bu verilere göre öğrenci ailelerin gelir durumlarının genel olarak düşük olduğu görülmektedir.

Öğrenci ailelerinde tarımla uğraşanlara dair bilgiler çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7 Öğrencilerin Ailesinde Tarımla Uğraşanların Olma Durumu

	Frekans	Yüzde
Evet Ailede tarımla uğraşan var	285	55.7
Hayır Ailede tarımla uğraşan yok	217	42.3
Belirtmeyen	10	2.0
Toplam	512	100

Çizelgeye göre öğrencilerin %55.7’sinin ailesinin tarım ile ilgili bir faaliyette bulunduğu görülmektedir. %42.3’ünün ailesin ise tarım ile ilgili bir alanda çalışmadığı görülmüştür. Öğrencilerin neredeyse yarısının ailesi tarım ile ilgili bir alanda çalışmamaktadır. Öğrencilerin okudukları okulu kendi istekleriyle mi tercih ettiklerine dair bilgiler çizelge 4.8’de verilmiştir.

Çizelge 4.8 Öğrencilerin Okulu Kendi İsteği İle Tercih Etme Durumu

	Frekans	Yüzde
Evvet	431	84.2
Hayır	74	14.5
Belirtmeyen	7	1.3
Toplam	512	100

Öğrenciler “bu okulu kendi isteğinizle mi seçtiniz” sorusuna %84.2 oranıyla evet cevabını vermişlerdir. Bu veri okul seçiminde öğrencilerin kendi tercihleriyle bu okullara geldiğini göstermesi açısından önemlidir.

Öğrencilerin okul tercihini etkileyen faktörler çizelge 4.9’da sunulmuştur.

Çizelge 4.9 Öğrencilerin Okul Tercihini Etkileyen Faktörler

	Frekans	Yüzde
Aile	227	44.2
Arkadaş	63	12.3
Öğretmen	90	17.6
Sosyal Medya	6	1.2
Diğer	116	22.7
Belirtmeyen	10	2.0
Toplam	512	100

Okul tercihini etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik soruya öğrencilerin %44.2’si ailelerin etkilediğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %12.3’ü arkadaşlarının, %17.6’sı öğretmenlerin, %1.2’si sosyal medyanın ve %22.7’si diğer faktörlerin okul seçiminde etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Türk eğitim siteminde ortaöğretim, öğrencilerin yükseköğretim okuma hedeflerine veya meslek edinme hedeflerine göre karar verdikleri ve tercihlerini yaptıkları bir kademedir. Ortaöğretim de öğrenciler mesleğe yönelik eğitim almak istiyorsa Mesleki ve Teknik Eğitim kurumlarından kendi istediği alana ait bir okula kayıt yaptırmaktadır. Bu kurumlar öğrencilere iyi vatandaşlık eğitimi vermenin yanında, bir mesleğe yönelik eğitim vererek öğrencileri iş hayatına ve yükseköğretime hazırlamaktadır. Mesleki ve Teknik Liseler üç farklı program altında organize edilmiştir.

Mesleki ve Teknik Liselerin ilki Anadolu Teknik Programıdır. Bu okullarda %70 akademik, %30 mesleki eğitim verilmektedir. Bu okulların birincil amacı öğrencilerini yükseköğretime hazırlamak, ikincil amacı ise öğrencilere bir mesleğe yönelik eğitim vermektir. İkinci program olan Anadolu Meslek Programında %60 mesleki ve %40 akademik eğitim verilmektedir. Üçüncü program olana Ustalık Programlarında %90 mesleki ve %10 akademik eğitim verilmektedir. Bu okullara öğrencilerin yerleştirilmesinde de farklılıklar bulunmaktadır. Anadolu Teknik Programı okullarına öğrenciler merkezi sınav ile girebilirken, Anadolu Meslek Programlarındaki okullara sınavsız geçiş ve adrese göre yerleştirme yapılmaktadır (Kaynakçı ve Boz, 2020).

Günümüzde merkezi sınav sistemi Liselere Geçiş Sistemi (LSG) olarak isimlendirilmektedir. Bu sistem dâhilinde Türkiye'deki sayıları az da olsa LGS puan-tercih sistemine göre sıralanmış öğrencileri kabul eden ve eğitim veren tarım alanlı liseler bulunmaktadır.

Öğrencilerin LGS'ye girme durumları, sınavdan beledikleri performans, hedefledikleri lise türü, tercih sıraları gibi sorulara verdikleri cevaplar incelemiş ve çizelgeler ile sunulmuştur (Çizelge 4.10, Çizelge 4.11, Çizelge 4.12, Çizelge 4.13).

Çizelge 4.10 Öğrencilerin LGS'ye Girme Durumları

	Frekans	Yüzde
Evet	443	86.5
Hayır	61	11.9
Belirtmeyen	8	1.6
Toplam	512	100

Öğrencilerin %86.5'i LGS'ye girdiğini %11.9'u ise bu sınava girmediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 4.11 Öğrencilerin LGS'de Hedefledikleri Lise Türü

	Frekans	Yüzde
Anadolu Lisesi	103	20.1
Fen Lisesi	37	7.2
İmam Hatip Lisesi	4	.8
Özel Lise	10	2.0
Sağlık Lisesi	36	7.0

Sosyal Bilimler Lisesi	52	10.2
Tarım Temalı Lise	198	38.7
Diğer	60	11.7
Belirtmeyen	12	2.3
Toplam	512	100

Öğrencilerin %38.7'si LGS'de tarım temalı bir liseye yerleşmeyi hedeflediğini belirtmiştir. Anadolu Lisesi hedefi olan öğrencilerin oranı %20.1, Sosyal Bilimler Lisesi hedefi olanların oranı ise %10.2'dir. Bu veriler öğrencilerin yaklaşık %40'ının okudukları okullara yerleşmeyi hedefleyerek LGS'ye girdiğini göstermektedir. Çizelge 4.8'de öğrencilerin %84.2'si okulu kendi isteği ile tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu iki veri birbirini desteklemektedir.

Çizelge 4.12 Öğrencilerin LGS Sonucu Göre Tercih Ettikleri Lise Türü Sıralamaları

	Frekans	Yüzde
Anadolu Lisesi	212	41.4
Fen Lisesi	59	11.5
İmam Hatip Lisesi	3	.6
Özel Lise	1	.2
Sağlık Lisesi	5	1.0
Sosyal Bilimler Lisesi	72	14.1
Tarım Temalı Lise	78	15.2
Diğer	34	6.6
Belirtmeyen	48	9.4
Toplam	512	100

Öğrencilerin LGS'de tercih ettikleri okulların belirlenmesine yönelik hazırlanan soruya verilen cevaplara göre, öğrenciler en çok %41.4 oranı ile Anadolu Lisesine girmek için tercih yapmışlardır. Bunu sırası ile %15.2 Tarım temalı lise, %14.1 Sosyal Bilimler Lisesi ve %11.5 Fen Lisesi takip etmiştir. Öğrenciler bir önceki soruda çoğunlukla tarım temalı liseye girişi hedeflediklerini belirtse de çizelge 4.12'deki veriler bununla uyuşmamaktadır. Çizelge 4.12'ye göre öğrenciler tercih sırasında öncelikle Anadolu Lisesine girmek istediklerini belirtmiştir. Tarım temalı lise tercihi ikinci sıradadır. Verilere göre genel olarak öğrenciler okudukları okulu kendi tercihleri ile seçmiş ve

LGS’de bu okullara yerleşmeyi hedeflemişlerdir. Bu durum öğrencilerin isteyerek tarım temalı bir lisede eğitim almaları yönünden önemlidir.

Çizelge 4.13 Öğrencilerin Okullarına Tercih Dönemine Göre Yerleşme Durumları

	Frekans	Yüzde
1. Tercih dönemi	278	54.3
2. Tercih dönemi	83	16.2
3. Tercih dönemi	33	6.4
Nakil Dönemi	90	17.6
Belirtmeyen	28	5.5
Toplam	512	100

Öğrencilere Tarım Meslek Lisesine kaçınıcı tercih döneminde girildiği sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplara göre öğrencilerin %54.3’ü ilk tercih döneminde okudukları okula yerleşmişlerdir. %17.6’sı ise nakil döneminde okullarına gelmiştir. Bu veriler öğrencilerin okullarını isteyerek tercih ettiklerine dair yukarıdaki çizelgelerde çıkan sonuçlarla aynıdır.

Öğrencilerin tarım alanındaki liselere girişte LGS’nin zorunlu olmasına dair görüşleri çizelge 4.14’de verilmiştir.

Çizelge 4.14 Öğrencilere Göre Tarım Alanında Eğitim Veren Liselerin LGS Zorunluluğu

	Frekans	Yüzde
LGS zorunlu olmalı	239	46.7
LGS zorunlu olmamalı	258	50.4
Belirtmeyen	15	2.9
Toplam	512	100

Öğrencilere tarım temalı liselere giriş için sınav zorunluluğu olması hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin %50.4’ü sınav zorunluluğu istemezken, %46.7’si bu liselere girmek için sınavın zorunlu olmasını istemişlerdir.

Öğrencilerin okudukları liselerde İngilizce hazırlık eğitiminin varlığına dair bilgiler çizelge 4.15’de verilmiştir.

Çizelge 4.15 İngilizce Hazırlık Durumu

	Frekans	Yüzde
Evvet	301	58.8
Hayır	194	37.9
Belirtmeyen	17	3.3
Toplam	512	100

Öğrencilerin %58.8'i okullarında İngilizce hazırlık olduğunu, %37.9'u da İngilizce hazırlık olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin okullarını tercih etme nedenleri çizelge 4.16'da verilmiştir.

Çizelge 4.16 Öğrencilerin Okullarını Tercih Etme Nedenleri

	Frekans	Yüzde
Ailem İstedi	29	5.7
Ailenin Tarım İle Uğraşması	32	6.3
Başka Okula Kayıt Olamadım	20	3.9
İngilizce Eğitim Olması	69	13.5
İşyeri Açma Belgesi İçin	32	6.3
Okulda İyi Eğitim Veriliyor	11	2.1
Tarım Meslek Lisesi Olması	246	48.0
Teknisyen Unvanı Alabilmek	29	5.7
Diğer	31	6.1
Belirtmeyen	13	2.5
Toplam	512	100

Okulun öğrenciler tarafından tercih edilme nedenlerinden en yüksek %48 oranıyla Tarım Lisesi olması belirtilmiştir. Bu veri öğrencilerin yarısının okullarını bilinçli olarak, tarım eğitimi almak için ve isteyerek seçtiklerini göstermektedir. Öğrencilerin %13.5'i ise okullarında İngilizce eğitim verildiği için bu okulu seçtiklerini belirtmiştir.

Öğrencilerin mezuniyet sonrası kolaylıkla iş bulabileceklerine olan algıları çizelge 4.17'de verilmiştir.

Çizelge 4.17 Mezuniyet Sonrası İş Bulma Kolaylığı

	Frekans	Yüzde
Evvet	251	49.0
Hayır	66	12.9
Kısmen	183	35.7
Belirtmeyen	12	2.3
Toplam	512	100

Öğrencilerin %49'u mezuniyet sonrası kolayca iş bulabileceklerine inandıklarını belirtmiştir. Sadece öğrencilerin %12.9'u kolay iş bulamayacaklarını düşünmektedir. Bu veriler tarım temalı liselere olan inanç ve güven açısından oldukça önemlidir. Günümüzde üniversite mezunlarının bile işsiz olduğu bir iklimde lise mezunlarının iş bulma inançlarının yüksek olması, liselerine ve eğitimlerine olan güvenlerini göstermektedir.

Öğrencilerin tarım meslek liselerine dair kaygı durumları çizelge 4.18'de sunulmuştur.

Çizelge 4.18 Öğrencilerin Tarım Meslek Lisesine İlişkin Kaygı Durumları

	Frekans	Yüzde
Evvet	125	24.4
Hayır	235	45.9
Kısmen	138	27.0
Belirtmeyen	14	2.7
Toplam	512	100

Öğrencilerin %45.9'u tarım liselerine yönelik bir kaygılarının olmadığını belirtmiştir. Tarım liselerine yönelik kaygısı olduğunu belirtenlerin oranı %24.4'dür. Bu veriler yukarıdaki verilerle uyumludur. Öğrencilerin okullarına, okullarından aldıkları eğitime ve gelecekle ilgili beklentilerine yönelik güvenleri olduğu görülmektedir. Bu veriler araştırmanın ilerleyen bölümlerinde kaygı ve gelecek ölçekleriyle tekrar test edilecektir.

Öğrencilerin mezuniyet sonrası kamu personeli seçme sınavına (KPSS) girme isteklerine dair sorulan soruya verilen cevaplar çizelge 4.19'da verilmiştir.

Çizelge 4.19 Öğrencilerin Lise Sonrası KPSS'ye Giriş İstekleri

	Frekans	Yüzde
Evvet	399	77.9
Hayır	95	18.6
Belirtmeyen	18	3.5
Toplam	512	100

Öğrencilerin %77.9'u lise eğitimden sonra Kamu Personeli Seçme Sınavına gireceklerini belirtmiştir. Bu sınava girmeyeceği belirtenlerin oranı %18.6'dır. Bu verilere göre öğrencilerin aldıkları lise eğitimden sonra kamu personeli olmayı hedefledikleri görülmektedir.

Öğrencilerin mezuniyet sonrası üniversite sınavına girme isteklerine dair bilgiler çizelge 4.20'de verilmiştir.

Çizelge 4.20 Öğrencilerin Üniversite Giriş Sınavına Girme İsteği

	Frekans	Yüzde
Evvet	452	88.3
Hayır	47	9.2
Belirtmeyen	13	2.5
Toplam	512	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin %88.3'ü lise sonrası üniversite seçme sınavına gireceklerini belirtmiştir. Bu veri Tarım Lisesi mezunu öğrencilerin üniversite hedeflediklerini göstermesi açısından önemlidir. Bir önceki kamu personeli olma hedefiyle bu veri çelişmemektedir. Öğrencilerin ana amacı üniversiteye giriş olmakla birlikte kamu personeli olmak da onlar için önemli görülmektedir.

Öğrencilerin hayallerindeki mesleğe dair bilgiler çizelge 4.21'de verilmiştir.

Çizelge 4.21 Öğrencilerin Hayal Ettikleri Meslek

	Frekans	Yüzde
Hukuk	26	5.1
Öğretmen	19	3.7
Sağlık Alanı	41	8.0
Veteriner	15	2.9
Ziraat Mühendisi	242	47.3

Diğer Mühendislikler	23	4.5
Diğer	113	22.1
Belirtmeyen	33	6.4
Toplam	512	100

Öğrencilerin %47.3'ü hayal ettiği mesleğin ziraat mühendisliği olduğu belirtmiştir. Hayal edilen meslek sorusuna çok farklı alanlarla ilgili cevaplar verilmiştir. Çizelge 4.21'de diğer grubunda bu veriler gösterilmiştir. Bu meslekler aşçı, çiftçi, animatör, futbolcu, asker, diyetisyen, ormancı gibi birçok farklı meslek grubundan oluşmaktadır. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin yarısının ziraat mühendisi olmayı hayal ettiği söylenebilir.

Öğrencilerin gelecekle ilgili planlarının varlığı çizelge 4.22'de verilmiştir.

Çizelge 4.22 Öğrencilerin Gelecekle İlgili İş Planı Var mı

	Frekans	Yüzde
Evet	429	83.8
Hayır	68	13.3
Belirtmeyen	15	2.9
Toplam	512	100

Öğrencilerin %83.8'i gelecekle ilgili bir iş planları olduğunu belirtmiştir. Bu veri oldukça dikkat çekicidir. Çünkü lise öğrencilerinin gelecekle ilgili bu kadar yüksek oranda planları olması genellikle beklenmemektedir. Okullarının meslek okulu olması, okula isteyerek ve hedefleri olarak girmeleri bu oranı yükseltmiş olabilir.

Gelecekle ilgili iş planı olduğunu belirten öğrencilere bu iş planların ne olduğu sorulmuştur. Bu bilgiler çizelge 4.23'de verilmiştir.

Çizelge 4.23 Öğrencilerin Gelecekle İlgili İş Planı

	Frekans	Yüzde
Ailemin İşinde Çalışmak	19	3.7
Başkasının Yanında Çalışmak	23	4.5
Kamuda Memur Olmak	88	17.2
Kendime Ait İşim Olması	296	57.8
Diğer	17	3.3
Belirtmeyen	69	13.5

Toplam	512	100
---------------	-----	-----

Öğrencilerin %57.8'i kendi işlerinde çalışmak istediklerini belirtmiştir. %17.2'si ise kamuda memur olmayı istediklerini ifade etmiştir. Bu verilere göre öğrencilerin çoğunluğunun kendilerine ait işlerinin olmasını arzu ettikleri söylenebilir.

Öğrencilerin meslekleriyle ilgili yeterli çalışma alanı olup olmadığına dair görüşleri çizelge 4.24'de verilmiştir.

Çizelge 4.24 Meslekle İlgili Yeterli Çalışma Alanı Varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet	285	55.7
Hayır	85	16.6
Kısmen	131	25.6
Belirtmeyen	11	2.1
Toplam	512	100

Öğrencilere meslekleriyle ilgili yeterli düzeyde çalışma alanı olduğuna ait inançları sorulmuştur. Öğrencilerin %55.7'si meslekleriyle ilgili yeterli çalışma alanı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Sadece %16.6 oranında öğrenci çalışma alanlarının yetersiz olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Öğrencilere okudukları bölümden genel olarak memnun olup olmadıkları sorulmuştur. Bu soruya yönelik veriler çizelge 4.25'de sunulmuştur.

Çizelge 4.25 Okunulan Bölümden Memnuniyet

	Frekans	Yüzde
Evet	366	71.5
Hayır	51	10.0
Kısmen	84	16.4
Belirtmeyen	11	2.1
Toplam	512	100

Okunulan bölümden memnuniyetin belirlenmesi amaçlanan soruya öğrencilerin %71.5'i memnun olduklarını cevabını vermiştir. Memnun olmayanların oranı sadece 16.4'dür. Çizelge 4.24'de de aynı sonuçlar görülmektedir. Bu veriler öğrencilerin okullarından

büyük oranda memnun olduklarını, iş bulma konusunda sıkıntı yaşamayacaklarını düşündüklerini göstermektedir.

Öğrenciler göre Türk tarımının en büyük problemleri çizelge 4.26’da verilmiştir.

Çizelge 4.26 Öğrencilere Göre Türk Tarımının En Büyük Problemleri

	Frekans	Yüzde
Bilinçsiz Çiftçi	159	31.1
Gençlerin Tarıma İlgisiz Olması	198	38.7
Tarım Eğitimi	42	8.2
Uygulanan Yanlış Tarım Politikaları	97	18.9
Belirtmeyen	16	3.1
Toplam	512	100

Türk tarımının en büyük problemlerinin neler olduğunun sorulduğu bu soruya öğrencilerin %38.7’si gençlerin tarıma ilgisiz olmasının olduğunu ifade etmiştir. Problem görülen ikinci seçenek olarak %31.1 oranıyla bilinçsiz çiftçiler olduğu belirtilmiştir. Öğrenciler uygulanan yanlış tarım politikalarını da %18.9 oranında sorun olarak görmüştür.

Öğrencilerin ilgi duydukları alt bölümlerin belirlenmesi amacıyla sorulan soruya verilen cevaplar çizelge 4.27’de sunulmuştur.

Çizelge 4.27 Öğrencilerin İlgi Duydukları Alt Bölümler

	Frekans	Yüzde
Bahçe Bitkileri	117	22.9
Bitki Koruma	65	12.7
Hayvancılık	93	18.2
Tarım Teknolojileri	110	21.5
Tarla Bitkileri	103	20.1
Belirtmeyen	24	4.7
Toplam	512	100

Öğrencilerin %22.9’u bahçe bitkileri, %21.5’i tarım teknolojileri ve %20.2’i tarla bitkileri alanlarına ilgi duyduklarını belirtmiştir. En az ilgi duyulan alan %12.7 ile bitki koruma alanıdır.

Öğrencilerin, aldıkları tarım eğitimini yeterli bulma durumlarına ait bilgiler çizelge 4.28’de verilmiştir.

Çizelge 4.28 Öğrencilere Göre Alınan Tarım Eğitiminin Yeterliliği Durumu

	Frekans	Yüzde
Evet	320	62.5
Hayır	63	12.3
Kısmen	115	22.5
Belirtmeyen	14	2.7
Toplam	512	100

Öğrencilerin %62.5’i aldıkları tarım eğitimini yeterli düzeyde bulduklarını belirtmiştir. Alınan eğitimi yeterli düzeyde bulmayanların oranı sadece %12.3’dür. Bu veriler öğrencilerin okullarında aldıkları eğitimden memnun olduklarını ve yeterli bulduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin okullarında aldıkları akademik dersleri yeterli bulma durumlarına ait bilgiler çizelge 4.29’da verilmiştir.

Çizelge 4.29 Akademik Derslerin Yeterliliği Durumu

	Frekans	Yüzde
Evet	280	54.7
Hayır	85	16.6
Kısmen	128	25.0
Belirtmeyen	19	3.7
Toplam	512	100

Öğrencilere okullarında aldıkları meslek derslerinin dışında akademik derslerin yeterliliği hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Öğrencilerin %54.7’si akademik derslerde iyi eğitim aldıklarını belirtmiştir. Bu soruya olumsuz cevap verenlerin oranı %16.6’dır. Bu veriler okullarda verilen meslek eğitimlerinin yanında akademik eğitimlerin de öğrenciler tarafından yeterli görüldüğünü göstermeni açısından önemlidir.

Okulların donanımının öğrenciler tarafından yeterli bulunup bulunulmadığına dair bilgiler çizelge 4.30’da verilmiştir.

Çizelge 4.30 Öğrencilere Göre Okulun Donanım Yeterliliği

	Frekans	Yüzde
Evvet	239	46.7
Hayır	114	22.3
Kısmen	142	27.7
Belirtmeyen	17	3.3
Toplam	512	100

Okullarda bulunan uygulama alanları, laboratuvar ve diğeer donanımların yeterliliğinin belirlenmesi amacıyla hazırlan soruya öğrencilerin %46.7'i yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu donanımların yetersiz olduğunu belirten öğrencilerin oranı %22.3'dür. Bu verilere göre özel donanıma ve uygulama alanına sahip olması gereken tarım temalı liselerde eğitim için gerekli donanımın varlığının öğrenciler tarafından kabul edildiği görülmektedir.

Öğrencilerin okullarındaki başarı durumuna ilişkin bilgiler çizelge 4.31'de verilmiştir.

Çizelge 4.31 Öğrencilere Göre Okuldaki Başarı Durumları

	Frekans	Yüzde
İyi	223	43.6
Kötü	25	4.9
Orta	254	49.6
Belirtmeyen	10	2.0
Toplam	512	100

Öğrencilerin okul içindeki başarı durumunun belirlendiği soruya verilen cevaplara göre, öğrencilerin %43.6'sı başarılı olduklarını, %49.6'sı ise orta düzeyde başarılı olduklarını belirtmiştir. Kötü durumda olduğu belirtenlerin oranı %4.9'dur. Bu veriler genel olarak lise seviyesinde bu okullarda seviyenin iyi olduğunu göstermektedir.

4.2. Akademik ve Mesleki Kaygı -Gelecek Beklentisi Analizleri

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı durumları ve gelecek beklentilerine ait yapılan anket çalışmasının analiz sonuçları verilecektir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olduklarını belirleyebilmek amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı güvenilirlik analizi yapılmıştır. Analize ait veriler çizelge 4.32’de verilmiştir.

Çizelge 4.32 Ölçeklere Ait Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Akademik ve Mesleki Kaygı	11	0.891
Gelecek Beklentisi	11	0.947

Analiz sonuçlarına göre akademik ve mesleki kaygı ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0.891, gelecek beklentisi ölçeğinin Cronbach Alfa değeri 0.947 olarak tespit edilmiştir. Ölçeklerin güvenilir olması için bu değerlerin 0.7’nin üstünde olması beklenmektedir. Araştırmada ölçeklerin yüksek güvenilirliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada Aydın ve Çiftel (Aydın ve Çiftel, 2013) tarafından geliştirilen ergenlere yönelik akademik ve mesleki kaygıları ölçmek için hazırlanan ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekte alınan yüksek puan yüksek kaygı durumunu ifade etmektedir. Bizim çalışmamız için en yüksek puan 55’dir. Araştırmada kullanılan bu ölçek çizelge 4.33’de verilmiştir.

Çizelge 4.333 Öğrencilerin Akademik ve Mesleki Kaygıya Yönelik Düşünce ve Yargıları (%)

		Hiç katılmıyorum	Çok az katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Oldukça katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum	Ortalama
1.	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.	21.5	15.4	34.6	12.9	15.2	2.84
2.	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.	19.5	18.2	33.8	11.9	16.2	2.86
3.	İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.	21.3	17.4	30.5	11.3	19.1	2.89
4.	Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.	27.0	14.8	31.1	13.1	13.7	2.70
5.	Liseyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.	29.5	12.5	27.9	12.7	17.0	2.74

6.	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.	31.1	18.6	24.0	10.5	15.6	2.61
7.	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.	27.3	16.4	28.7	12.7	14.6	2.70
8.	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.	30.7	18.6	25.2	12.3	12.7	2.56
9.	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.	34.1	19.3	21.5	10.4	14.3	2.50
10.	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.	50.8	13.3	18.0	9.4	8.2	2.1
11	Tarımın geleceğinden endişe ediyorum	25.4	17.0	23.8	13.1	20.1	2.84

Öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı algılarına yönelik bilgiler çizelge 4.32’de verilmiştir. Çizelgede her bir ifadede belirtilen cevaplar yüzde olarak verilmiştir. İfadelere yönelik ortalama skorlar da sunulmuştur. Öğrencilerin ölçek ortalaması 2.67 olarak tespit edilmiştir. 5’li Likert ölçeğinin puan sınırları çizelge 4.34’de sunulmuştur. Çizelge 4.33 ve çizelge 4.34 incelendiğinde 2.67 ortalamanın “biraz katılıyorum” ifadesinde toplandığı görülmektedir.

Çizelge 4.344 5’li Likert İfade Sınırları

İfadeler	Değer	Sınırlar
Hiç Katılmıyorum	1	1.00- 1.80
Çok Az Katılıyorum	2	1.81- 2.60
Biraz Katılıyorum	3	2.61- 3.40
Oldukça Katılıyorum	4	3.41- 4.20
Tamamen Katılıyorum	5	4.21- 5.00

Öğrencilerin gelecek beklentilere yönelik beklentilerini belirleyebilmek amacıyla McWhirter ve McWhirter (2008) tarafından geliştirilen ve Tuncer (Tuncer, 2011) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan gelecek beklentisi ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte alınan puanların yüksekliği gelecek beklentisinin yüksekliğini ifade etmektedir. Bu ölçekten çalışmada en yüksek toplam 55 puan alınabilir. Araştırmada kullanılan ölçek çizelge 4.35’de sunulmuştur.

Çizelge 4.355 Öğrencilerin Gelecek Beklentisine Yönelik Düşünce ve Yargıları
(%)

	Yetişkin olduğumda;	Kesinlikle inanmıyorum	Kısmen inanmıyorum	inanıyorum	Çok inanıyorum	Kesinlikle inanıyorum	Ortalama
1	Hayatımla ilgili başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım	11.7	11.5	31.3	17.6	27.7	3.38
2	İstediğim şeyleri satın alabileceğim	10.0	17.8	29.9	17.4	24.8	3.29
3	İyi bir iş bulacağım	9.0	11.7	31.4	19.7	27.9	3.45
4	Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım	9.2	13.7	30.7	19.3	26.6	3.39
5	Hoşlanacağım bir iş bulacağım	9.2	10.4	27.3	19.9	33.2	3.58
6	İstikrarlı bir iş bulacağım	8.6	11.7	29.3	19.3	30.5	3.50
7	Geçimimi her zaman sağlayacağım	9.6	10.9	29.5	17.8	32.0	3.51
8	Kendimi güvende hissedeceğim	9.0	11.9	28.1	18.9	31.6	3.51
9	Kazandığım para bana ve hayat arkadaşşıma yeterli gelecek	11.1	12.1	27.7	21.1	27.5	3.40
10	İşim bana kendimle gurur duymam için fırsatlar verecek	7.6	10.0	24.8	18.9	37.3	3.65
11	Mutlu bir hayatım olacak	13.1	10.9	28.3	13.3	33.8	3.42

Öğrencilerin gelecek beklentisi algılarına yönelik bilgiler çizelge 4.35’de sunulmuştur. Çizelgede her bir ifadeye belirtilen cevaplar yüzde olarak verilmiştir. İfadelere yönelik ortalama skorlar da sunulmuştur. Öğrencilerin ölçek ortalaması 3.46 olarak tespit edilmiştir. Bu ortalama 5’li Likert ölçeğinde “oldukça katılıyorum” ifadesini temsil etmektedir.

Akademik ve mesleki kaygıya ve gelecek beklentisine yönelik analiz sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.366 Kullanılan Ölçeklere Ait Veriler

	Ölçek Toplamları
Akademik ve Mesleki Kaygı Ölçeği	29.35
Gelecek Beklentisi Ölçeği	38.05

Çizelge 4.36 incelendiğinde öğrencilerin Akademik ve Mesleki Kaygı ölçeğinden aldıkları ortalama puanlarının 29.35 olduğu görülmektedir. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 55’dir. Puanın yüksek olması katılımcıların kaygı düzeylerinin yüksekliğini ifade etmektedir. Kullanılan ölçeğin ortalaması 2.67 olarak belirlenmiştir. Bu ortalama

“biraz katılıyorum” ifadesini temsil etmektedir. Bu verilere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin akademik ve mesleki anlamda orta düzeyde kaygı yaşadıkları söylenebilir.

Gelecek Beklentisi Ölçeği sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin ortalama ölçek değerlerinin 38.05 olduğu görülmektedir. Kullanılan gelecek beklentisi ölçeğinin ortalaması 3.46 olarak bulunmuştur. Bu ortalama ile öğrencilerin ortalama olarak “oldukça katılıyorum” ifadesini seçtikleri görülmektedir. Bu verilere göre, öğrencilerin gelecek beklentilerinin ortalamasının üzerinde olduğu, gelecekte umutlu oldukları söylenebilir.

Araştırmada demografik özellikler ile kullanılan ölçekler arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Independent-Samples T testi ve One-Way ANOVA analizinden faydalanılmıştır. Bu analizde gruplar arasındaki varyansın homojen olması önkoşulunun sağlandığı görülmüştür. Demografik değişkenlerle kaygı ve gelecek beklentisi sonuçları arasında anlamlı fark olup olmadığına yönelik yapılan analizinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.377 Varyansların Homojenliği

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
,236	1	510	.627

Varyansların homojenliğini belirlemek için yapılan analiz sonuçlarına göre grupların homojen dağıldığı ($p=.627; p>.005$) görülmüştür.

İki değişkeni olan demografik bilgilerin ölçeklerimizle ilgili anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek amacıyla Independent-Samples T testi yapılmıştır. Analiz sonuçları çizelge 4.38’de verilmiştir.

Çizelge 4.388 Cinsiyete Göre Kaygı Fark Analizi

Değişkenler	Gruplar	N	X	Ss	t testi		
					t	sd	p
Gelecek Beklentisi	Kadın	157	3.42	.95	-.57	509	.568
	Erkek	354	3.47	1.08			
Akademik ve Mesleki Kaygı	Kadın	157	2.89	.91	3.54	509	.000
	Erkek	354	2.57	.93			

Katılımcıların cinsiyetlerine göre akademik ve mesleki kaygı düzeyleri ve gelecek beklentisi düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Independent-Samples T testi analizi sonucuna göre; öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t[509]=3.54;p<0.05$). Bu verilere göre, %95 güven aralığında cinsiyetlere göre akademik ve mesleki kaygı algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kadın öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı algıları ($X=2.89$), erkek öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı algılarından ($X=2.57$) daha yüksektir. Gelecek beklentisi algılarında cinsiyetlere göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($t[509]=-0.57;p>0.05$).

Yaşanılan yere göre kaygı fark analizi çizelge 4.39’da verilmiştir.

Çizelge 4.399 Yaşanılan Yere Göre Kaygı Fark Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	2.796	3	.932	1.069	.362
Gruplarıçi	441.074	506	.872		
Toplam	443.870	509			

Yapılan One-Way ANOVA analizi sonuçlarına göre, katılımcıların yaşadıkları yerle algılanan akademik ve mesleki kaygı düzeyleri arasında ($p=.362;p>.005$) istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Çizelge 4.4040 Okul Seçimi İsteğine Göre Kaygı Fark Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	.520	1	.520	.595	.441
Gruplarıçi	439.900	503	.875		
Toplam	440.420	504			

Okul seçiminde öğrenci isteğine göre akademik ve mesleki kaygı düzeyi arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan analiz sonucuna göre, istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.441;p>.005$).

Çizelge 4.411 Okunulan Sınıfa Göre Fark Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	4.413	3	1.471	1.667	.173

Gruplariçi	414.713	470	.882
Toplam	419.125	473	

Öğrencilerin okudukları sınıflara göre akademik ve mesleki kaygı düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan One-Way ANOVA analizi sonuçlarına göre ($p=.173; p>.005$), bu değişken için anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Araştırmada kullanılan diğer ölçek olan Gelecek Beklentisi Ölçeği ile araştırma değişkenleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunup bulunmadığına yönelik yapılan One-Way ANOVA analizi sonuçları aşağıda çizelge 4.42’de verilmiştir.

Çizelge 4.422 Yaşanılan Yere Göre Gelecek Beklentisi Fark Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	3.305	3	1.102	1.009	.388
Gruplariçi	552.461	506	1.092		
Toplam	555.766	509			

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre gelecek beklentileri arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p=.388; p>.005$).

Çizelge 4.433 Cinsiyete Göre Gelecek Beklentisi Fark Analizi

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Gruplararası	.301	1	.301	.275	.600
Gruplariçi	558.278	510	1.095		
Toplam	558.579	511			

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre gelecek beklentileri arasında yapılan One-Way ANOVA analizi sonuçlarına göre ($p=.600; p>.005$), istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğrencilerin okudukları sınıflar ile gelecek beklentisi arasında anlamlı bir fark ($p=.497; p>.005$) ve okul tercihi ile gelecek beklentisi arasında da ($p=.573; p>.005$) istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Analiz sonuçlarına göre sadece öğrenci cinsiyetleri ile akademik ve mesleki kaygı arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Çalışma kapsamında test edilen akademik ve mesleki kaygı ile gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi değişkenler arasında ilişkinin yönünü ve şiddetini gösteren bir analizdir. Çalışmada algılanan akademik ve mesleki kaygı ile gelecek beklentisi arasında ilişkinin yönünü ve şiddetini belirleyebilmek amacıyla bu analiz yapılmıştır.

Çizelge 4.444 Akademik ve Mesleki Kaygı İle Gelecek Beklentisi Arasındaki İlişki

	Akademik ve Mesleki Kaygı	Gelecek Beklentisi
Akademik ve Mesleki Kaygı	1	-.202**
Gelecek Beklentisi	-.202**	1

Çizelge 4.44'de verilen pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, öğrencilerin akademik ve mesleki kaygıları ile gelecek beklentileri arasında 0.01 düzeyinde negatif yönlü, zayıf düzeyde ($r = .202$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu verilere göre öğrencilerin kaygı düzeyleri ile gelecek beklentisi arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin kaygı düzeyleri azaldıkça gelecek beklentileri olumlu yönde artmaktadır. Bu sonuç literatür ile uyumludur.

4.3. Yöneticilere Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında hazırlanan 33 soruluk anket formu yöneticilere iletilmiş ve bu formlara 27 yönetici tarafından cevap verilmiştir. Bu formların analizleri aşağıdadır.

Çizelge 4.455 Yönetici Demografik Bilgileri

	Frekans	Yüzde		Frekans	Yüzde		
Cinsiyet	Kadın	6	22.2	Eğitim	Lisans	19	66.7
	Erkek	21	77.8		Yüksek Lisans	8	29.6
Doktora					1	3.7	
Yöneticilik Süresi (Yıl)	1-9	12	44.4	Okulda Çalışma Süresi (Yıl)	1-3	13	48.1
	10-19	9	33.4		4-6	11	40.7
	20+	6	22.2		7+	3	11.1

	Toplam	27	100.0	Toplam	17	100.0
Yaş	35-45	7	25.9			
	46-55	17	63.0			
	56+	3	11.1			
	Toplam	27	100.0			

Yöneticilerin demografik bilgileri çizelge 4.45’de verilmiştir. Araştırmaya katılan yöneticilerin %22.2’si kadın, %77.8’i erkeklerden oluşmuştur. Eğitim düzeyleri incelendiğinde yöneticilerin %66.7’sinin lisans mezunu olduğu, %29.6’sının yüksek lisans ve %3.7’sinin ise doktora mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %33.3’ünün lisans üstü eğitim almış olması önemli bir veridir. Yöneticilerin %63’ünün 46-55 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. 56 yaş ve üstü yönetici oranı %11.1’dir. Yöneticilerin idarecilik süreleri incelendiğinde %44.4’ünün 1-9 yıl arası yöneticilik yaptığı görülmektedir. 10-19 yıl arası yöneticilik yapanların oranı ise %33.4’dür. Katılımcıların %22.2’si ise 20 yıldan fazla yöneticilik yaptığını belirtmiştir. Bu verilere göre tarım lisesi yöneticilerinin genellikle uzun yıllardır yöneticilik yaptığı görülmektedir. Yöneticilerin mevcut okullarında çalışma süreleri incelendiğinde %48.1’inin 1-3 yıl arası okullarında görev yaptığı görülmektedir. 4-6 yıl arası görev yapanların oranı %40.7 ve 7yıldan fazla görev yapanların oranı ise %11.1’dir. Bu verilere göre yöneticilerin yarıya yakınının mevcut okullarında kısa süredir yönetici olduğu görülmektedir.

Okul yöneticilerinin branşlarına göre dağılımı çizelge 4.46’da verilmiştir.

Çizelge 4.466 Yöneticilerin Branşları

	Frekans	Yüzde
Beden Eğitimi	1	3.7
Çocuk Gelişimi	1	3.7
Elektrik	1	3.7
Fen Bilimleri	1	3.7
Giyim	1	3.7

İngilizce	1	3.7
Makine	2	7.14
Mobilya	1	3.7
Müzik	1	3.7
Sağlık Hizmetleri	1	3.7
Sosyal Bilgiler	9	33.4
Tarım	3	11.3
Teknik Elektrik	1	3.7
Turizm	1	3.7
Türk Dili	1	3.7
Yiyecek-İçecek	1	3.7
Toplam	27	100.0

Yöneticilerin farklı branşlardan oluştuğu görülmektedir. Yöneticilerin en fazla %33.4 oranıyla Sosyal Bilimler branş öğretmenlerinden olduğu görülmüştür. Tarım alanı branşından yönetici oranı ise %11.3'dür. Bu veriler tarım mesleğine yönelik eğitim veren tarım liseleri için ilgi çekicidir.

Okullardaki branş öğretmenlerinin sayısı çizelge 4.47'de sunulmuştur.

Çizelge 4.477 Okuldaki Branş Öğretmeni Sayısı

	Frekans	Yüzde
0-14	13	48.1
15-29	8	29.7
30+	6	22.2
Toplam	27	100.0

Okullarda farklı sayılarda branş öğretmenleri görev yapmaktadır. Veriler incelendiğinde çok az ve çok fazla branş öğretmeni dağılımı görülmektedir. Bazı okullarda 2 veya 3 branş öğretmeni olduğu bildirilirken bazı okullarda 76 ve 90 branş öğretmeni olduğu söylenmiştir. Bu sorunun yöneticiler tarafından tam anlaşılmadığı düşünülmektedir. Bazı liselerde sadece tarım alanı yoktur. Farklı alanlarda eğitim veren meslek liseleri bulunmaktadır. Yöneticilerin branş öğretmeni olarak tüm branşları anladığı düşünülmektedir. Bu nedenle okulda eğitim veren tüm öğretmenler belirtilmiştir.

Okullardaki tarım dışı alanlara dair bilgiler çizelge 4.48'de verilmiştir.

Çizelge 4.488 Okulda Tarım Dışı Alanlar

	Frekans	Yüzde
Başka Alan Yok	4	14.8
Diğer	17	63.0
Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı	4	14.8
Tarım alanı ve Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı alanı	2	7.4
Toplam	27	100

Yöneticiler okullarında %4 oranında sadece tarım alanı olduğunu belirtmiştir. Okulların %14.8'inde hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı, %7.4'ünde ise her iki alanında olduğu görülmektedir. Okulların %63'ünde diğer alanlarda bulunmaktadır.

Okullarda tarım alanı ve tarım alanı dışı okuyan öğrencilerin sayısı çizelge 4.49'da verilmiştir.

Çizelge 4.499 Tarım Alanı -Tarım Dışı Öğrenci Sayıları

Tarım Alanı Öğrenci Sayısı	Tarım Dışı Öğrenci Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
25	13	38
46	256	302
112	255	367
165	500	665
15	270	285
146	550	696
25	68	93
25	13	38
17	71	88
85	213	298
80	90	170
52	0	52
27	213	240
33	570	603
25	925	950
10	19	29
180	501	681
30	630	660

	420	0	420
	20	180	200
	52	135	187
	52	118	170
Toplam	1642	5590	7232

Çizelge 4.49’da araştırmaya katılan yöneticilerin görev yaptıkları okullarda tarım alanı ve tarım alanı dışı öğrenci sayıları verilmiştir. Bu kapsamdaki okullarda toplam 1642 tarım alanı öğrencisi ve 5590 tarım alanı dışı öğrenci eğitim görmektedir. Her iki gruptaki öğrencilerin toplam sayısı 7232’dir. Bu veriler çalışmada ulaşılan örneklemin oldukça yeterli olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Okullarda mevcut teknik ve araç gereç yeterliliği durumuna yönelik sorulan soruya yöneticilerin verdiği cevaplar çizelge 4.50’de sunulmuştur.

Çizelge 4.50 Teknik Araç Gereç Yeterliliği

	Frekans	Yüzde
Evet	3	11.1
Hayır	14	51.9
Kısmen	10	37.0
Toplam	27	100.0

Yöneticilere, okullarındaki teknik araç gerecin yeterliliği konusunda sorulan soruya %11.1’i yeterli olduğunu belirtmiştir. Yöneticilerin %51.9’u yeterli olmadığını belirtirken, %37’si ise kısmen yeterli demiştir. Bu verilere göre okullarda teknik araç gereç yetersizliği görülmektedir. Mesleki eğitimin ve tarım eğitiminin önemi düşünüldüğünde okulların teknik alt yapısının yeterli duruma getirilmesi zorunlu olarak görülmektedir.

Okulların uygulama alanı ve laboratuvar yeterliliğe ait bilgiler çizelge 4.51’de verilmiştir.

Çizelge 4.51 Okul Uygulama Alanı, Laboratuvar Yeterliliği

	Frekans	Yüzde
Evet	6	22.2
Hayır	14	51.9
Kısmen	7	25.9
Toplam	27	100.0

Okullarda bulunan uygulama alanları, laboratuvarlar gibi alanların yeterliliğine yönelik soruya yöneticilerin %22.2'si yeterli olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %51.9'u bu alanların yetersiz olduğunu belirtirken, %25.9'u ise kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu veriler çizelge 4.47'deki verilerle örtüşmektedir. Genel olarak yöneticiler teknik araç gereç ve uygulama alanı, laboratuvar gibi alanların yetersiz olduğunu belirtmektedir. Bu veriler çözüm bulunması gereken sorunu göstermesi açısından önemlidir. Kaliteli bir mesleki eğitimin, yeterli teknik ekipman ve yeterli uygulama alanları ile sağlanabileceği düşünülmektedir.

Okullarda pansiyon varlığına ait bilgiler çizelge 4.52'de verilmiştir.

Çizelge 4.52 Okul Pansiyonu Durumu

	Frekans	Yüzde
Evet	8	29.6
Hayır	18	66.7
Yapım Aşamasında	1	3.7
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.52'deki verilere göre okulların %66.7'sinde pansiyon olmadığı görülmektedir. Okulların %29.6'sında pansiyon olduğu belirtilmiştir.

Okulların yemek ve servis durumlarına dair bilgiler çizelge 4.53'de verilmiştir.

Çizelge 4.53 Okullarda Yemek- Servis Durumu

	Frekans	Yüzde
Evet	6	22.2
Hayır	14	51.9
Kısmen	7	25.9
Toplam	27	100.0

Okullarda çalışanların okulda yemek ve servis ihtiyaçların karşılanması ile ilgili soruya, yöneticilerin %51.9'u bu ihtiyaçların karşılanmadığını belirtmiştir. Bu ihtiyaçların karşılandığını belirtenlerin oranı %22.2 iken %25.9'u kısmen karşılandığı belirtmiştir. Bu oranlar çizelge 4.48 ile aynıdır. Bu verilere göre, okullar öğrencilere sunulan teknik ve uygulama alanı alt yapısı yetersizliği yanında çalışanlara sunulan yemek ve servis yetersizliği açısından da benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan okulların tarım arazisine sahip olma durumları ve kaç dekar araziye sahip olduklarına yönelik bilgiler çizelge 4.54’de verilmiştir.

Çizelge 4.54 Okula Ait Tarım Arazisi

Arazi (da)	Frekans	Yüzde
1-50	11	40.7
51-100	5	18.6
101-500	2	7.4
500+	2	7.4
Yok	7	25.9
Toplam	27	100.0

Okula ait tarım arazisi durumun belirlenmesi amacıyla sorulan soruya, yöneticilerin %25.9’u tarım arazileri olmadığını belirtmişlerdir. Yöneticilerin %40.7’si 1-50 da tarım arazileri olduğunu belirtmiştir. %18.6’sı ise 51-100 da tarım arazileri olduğunu bildirmiştir.

Okulların sera alanı sahiplik durumu ve sahip olunan seraların kaç m2 olduğuna dair bilgiler çizelge 4.55’de verilmiştir.

Çizelge 4.55 Okulların Sera Alanları

Sera Alanı (m ²)	Frekans	Yüzde
50-200	2	7.4
201-500	8	29.6
501-1000	5	18.6
1001-2500	1	3.7
2500+	3	11.1
Yok	8	29.6
Toplam	27	100.0

Okulların sera alanlarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya, yöneticilerin %29.6’sı sera alanlarının olmadığını belirtmiştir. Okulların %29.6’sında 201-500 m² sera alanı, %18.6’sında ise 501-1000 m² sera alanı olduğu görülmektedir.

Okullarda kendilerine ait traktör olan ve olmayanların sayısı çizelge 4.56’da verilmiştir.

Çizelge 4.56 Okula Ait Traktör Varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet	6	22.2
Hayır	21	77.8
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.56'daki verilere göre okulların %77.8'inde okula ait traktör olmadığı görülmektedir. Yukarıda verilen teknik araç gereç yetersizliği verileri ile bu veri örtüşmektedir. Tarım alanında eğitim veren ve tarım arazileri olan okullarda traktör olmaması eksiklik olarak görülmektedir.

Okullarda döner sermaye varlığına dair bilgiler çizelge 4.57'de sunulmuştur.

Çizelge 4.57 Okul Döner Sermaye Varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet	16	59.3
Hayır	11	40.7
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.57'deki verilere göre okulların %59.3'ünde döner sermaye olduğu görülmektedir. Okulların %40.7'sinde ise döner sermaye yoktur. Tarımsal üretim yapıp bu üretimi maddi olarak değerlendirmesi beklenen okullarda döner sermayenin olması gerektiği düşünülmektedir. Ancak yukarıdaki veriler incelendiğinde, okulların traktör gibi teknik araç gereç açısından yetersiz olduğu, yeterli arazi ve sera alanına sahip olmadığı görülmektedir. Bu durumda döner sermayenin olmaması normal kabul edilebilir.

Okullarda yetiştirilen ürünlere dair bilgiler çizelge 4.58'de verilmiştir.

Çizelge 4.58 Okullarda Yetiştirilen Ürünler

Ürün	Frekans	Yüzde
Sebze-Meyve	18	66.7
Süs Bitkileri	2	7.4
Tahıl	2	7.4
Tahıl-Hayvansal Ürünler	1	3.7
Tahıl-Süs Bitkileri	1	3.7

Yok	3	11.1
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.58'deki veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan okulların %66.7'sinde sebze-meyve yetiştirildiği görülmektedir. Okulların %11.1'inde ise herhangi bir üretim olmadığı görülmüştür.

Döner sermaye bulunan okulların gelirleri çizelge 4.59'da verilmiştir.

Çizelge 4.59 Okul Döner Sermaye Geliri

	Frekans	Yüzde
1-50.000 TL	5	18.5
90.000	1	3.7
1.000.000 -1.500.000 TL	3	11.1
3.200.000- 3.300.000 TL	2	7.4
8.000.000 TL	1	3.7
Yok	15	55.6
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.59 incelendiğinde, okulların %55.6'sında döner sermaye geliri olmadığı görülmektedir. Okulların %18.5'inde 1-50.000 TL arasında gelir varken %11.1'inde 1.000.000- 1.500.000 TL arası döner sermaye geliri olduğu görülmektedir. Bu veriler okulların döner sermaye gelirlerinin düşük olduğunu göstermektedir. Tarım arazisine ve seraya sahip olan okulların daha fazla döner sermaye geliri elde etmesi gerektiği düşünülmektedir.

Üniversite ve sektör ile işbirliği yapan okul sayıları çizelge 4.60'da sunulmuştur.

Çizelge 4.60 Okulların Üniversite- Sektör İşbirliği

	Frekans	Yüzde
Evet	12	44.4
Hayır	15	55.6
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.60'daki verilere göre okulların %44.4'ü üniversite ve sektörle işbirliği yaparken, %55.6'sı ise işbirliği yapmamaktadır. Bu verilere göre, tarım eğitimi veren üniversiteler ile ve tarımsal üretim yapan sektör işbirliğinin az olduğu görülmektedir.

Kaliteli mesleki eğitimin sağlanabilmesi için bu işbirliklerin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Okullarda uygulanan projelerin hangileri olduğuna dair bilgiler çizelge 4.61’de verilmiştir.

Çizelge 4.61 Okullarda Uygulanan Projeler

	Frekans	Yüzde
AB Erasmus	4	14.8
Teknofest	2	7.4
Tübitak	2	7.4
Tübitak- AB Erasmus	14	51.9
Yok	5	18.5
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.61 incelendiğinde, okulların %51.9’unda Tübitak ve AB Erasmus projeleri gerçekleştirildiği görülmektedir. Okulların %14.8’inde sadece Erasmus projeleri yapılırken, %18.5’inde hiçbir proje yapılmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin aldıkları iş yeri staj uygulamasının yeterliliğine dair bilgiler çizelge 4.62’de verilmiştir.

Çizelge 4.62 Öğrenci İş Yeri Stajı Yeterliliği

	Frekans	Yüzde
Evet	13	48.2
Hayır	3	11.1
Kısmen	11	40.7
Toplam	27	100.0

Araştırmaya katılan yöneticilerin %48.2’si öğrencilerin işyeri stajlarını yeterli bulduklarını belirtmiştir. Katılımcıların %40.7’si stajı kısmen yeterli bulurken, %11.1’i iş yeri stajının yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Okullarda uygulanan yurt dışı staj uygulamalarına ait bilgiler çizelge 4.63’de verilmiştir.

Çizelge 4.63 Öğrenci Yurt Dışı Staj Programı Varlığı

	Frekans	Yüzde
Evet	10	37.0
Hayır	15	55.6
Başvuru Aşamasında	2	7.4
Toplam	27	100.0

Çizelge 4.63 incelendiğinde yöneticilerin %37'sinin okullarında öğrenci yurt dışı staj programı olduğunu belirttiği görülmektedir. Yurt dışı staj programı olmayan okul oranı %55.6'dır. 2 okulda bu program başvuru aşamasındadır.

Yöneticilere göre, öğrencilerin akademik ve mesleki başarı durumları çizelge 4.64 ve çizelge 4.65'de verilmiştir.

Çizelge 4.64 Öğrencilerin Akademik Başarı Durumu

	Frekans	Yüzde
Çok İyi	1	3.7
İyi	6	22.2
Kötü	6	22.2
Orta	14	51.9
Toplam	27	100.0

Araştırmaya katılan yöneticilerin %51.9'u öğrencilerinin akademik başarılarının orta düzeyde olduğunu belirtmiştir. İyi ve kötü akademik başarı var olduğunu söyleyen aynı sayıda yönetici vardır. İyi ve kötü seçeneği %22.2 oranında cevaplanmıştır. Bir yönetici öğrencilerin akademik başarısının çok iyi olduğunu belirtmiştir. Veriler incelendiğinde toplam %77.8 oranıyla öğrencilerin akademik başarı durumu orta ve üstü olarak belirtilmiştir. Bu oranın, meslek liseleri için oldukça başarılı bir akademik başarı oranı olduğu düşünülmektedir.

Çizelge 4.65 Öğrencilerin Mesleki Başarı Durumu

	Frekans	Yüzde
Çok İyi	2	7.4
İyi	14	51.9
Orta	11	40.7
Toplam	27	100.0

Öğrencilerin mesleki başarılarının belirlenmesi amacıyla sorulan soruya yöneticilerin %51.9'u mesleki başarının iyi olduğunu belirtmiştir. %40.7 orta mesleki başarı bildirilirken, %7.4 çok iyi mesleki başarı olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin akademik ve mesleki başarılarının belirlenmeye çalışıldığı soruların cevap seçenekleri arasında “çok kötü” seçeneği de bulunmaktadır. Çizelge 4.63 ve çizelge 4.64’de bulunan “çok kötü” seçeneği hiçbir yönetici tarafından cevaplanmamıştır. Öğrencilerin mesleki başarıları sorusunda ise “kötü” seçeneği de cevaplanmamıştır. Bu veriler, yöneticilerin büyük oranda öğrencileri akademik ve mesleki olarak kısmen başarılı gördüklerini göstermektedir.

Tarım alanı öğrencilerinin üniversiteye giriş oranları ve bu öğrencilerin Ziraat Fakültesine yerleşme oranları çizelge 4.66 ve çizelge 4.67’de verilmiştir.

Çizelge 4.66 Mezunların Üniversiteye Giriş Oranları

	Frekans	Yüzde
%1-%10	17	63.0
%11-%30	7	25.9
%31-%50	1	3.7
Mezun Vermeyen	2	7.4
Toplam	27	100.0

Tarım temalı liselerden mezun olan öğrencilerin, üniversiteye giriş oranlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanan bu soruya verilen cevaplara göre 17 okulda öğrencilerin %1 ile %10 arası üniversiteye girebilmektedir. 7 okul öğrencilerinin %11 ile %30’i, 1 okulda ise öğrencilerin %31-%50’si üniversiteye girebilmektedir. 2 okul henüz mezun vermemiştir. Akademik ve mesleki derslerin verildiği bu okullarda üniversite giriş oranları yeterli düzeylerde görülmemektedir. Çizelge 4.64’de öğrencilerin akademik başarı durumlarının çoğunlukla “orta” düzeyde belirtilmişti. Bu veriler birbirini desteklemektedir.

Çizelge 4.67 Mezunların Ziraat Fakültelerine Yerleşme Oranları

	Frekans	Yüzde
%1-%10	25	92.6
Mezun Vermeyen	2	7.7
Toplam	27	100.0

Mezunların herhangi bir Ziraat Fakültesine ne oranda yerleştiğinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan soruya verilen cevaplara göre, araştırmaya katılan 27 okul yöneticisinden 25'i mezunlarının %1 ile %10'unun bu fakültelelere yerleştiğini belirtmiştir. Bu oran lise seviyesinde tarım eğitimi alan öğrencilerin yükseköğretim seviyesinde tarım eğitimine devam edememesi açısından dikkat çekicidir.

Yöneticilere göre tarım meslek liselerinin başarı durumu çizelge 4.68'de verilmiştir.

Çizelge 4.68 Yöneticilere Göre Genel Olarak Tarım Meslek Lisesi Başarısı

	Frekans	Yüzde
Evvet	6	22.2
Hayır	3	11.1
Kısmen	18	66.7
Toplam	27	100.0

Araştırmaya katılan yöneticilerin %66.7'si tarım liselerini kısmen başarılı bulmaktadır. Başarılı bulanların oranı %22.2 iken, %11.1'i tarım liselerini genel olarak başarısız bulduklarını belirtmiştir. Okul yöneticilerinin bu görüşleri, incelenmesi gereken ve sorunların tespit ve çözümü için üzerinde durulması gereken bir durum olarak görülmektedir.

Yöneticilerin Türk tarımında sorun olarak gördüğü hususlar çizelge 4.69'da verilmiştir.

Çizelge 4.69 Yöneticilere Göre Türk Tarımın En Önemli Sorunları

	Frekans	Yüzde
Bilinçsiz Çiftçi	3	11.1
Gençlerin Tarıma İlgisiz Olması	12	44.5
Tarım Eğitimi	4	14.8
Uygulanan Yanlış Tarım Politikaları	8	29.6
Toplam	27	100.0

Okul yöneticileri Türk tarımının en önemli sorunları olarak öncelikle %44.5 oranıyla gençlerin tarıma ilgisiz olması cevabını vermişlerdir. Yöneticilerin %29.6'ı uygulanan yanlış tarım politikalarını en önemli sorun olarak görürken, %14.8'i tarım eğitimini ve %11.1'i ise bilinçsiz çiftçiyi en büyük problem olarak belirtmiştir. Bu verilerde gençlerin

tarıma ilgisizliği öne çıkmaktadır. Sadece Türkiye’de değil gelişmiş tarım ülkelerinde de aynı sorun gözlenmektedir. Avrupa tarımının açıklandığı yukarıdaki literatür bölümünde bu konu hakkında bilgi verilmiştir.

Çizelge 4.70’de yöneticilerin tarım meslek liselerinde gördükleri temel sorunlar verilmiştir.

Çizelge 4.70 Yöneticilere Göre Tarım Meslek Liselerin Temel Sorunları

	Frekans	Yüzde
Meslek Dersleri Öğretmeni Yetersizliği	6	22.2
Müfredat Yetersizliği	5	18.5
Öğrencilerin Sektöre İlgisizliği	1	3.7
Uygulama Alanı Eksikliği	15	55.6
Toplam	27	100.0

Araştırmaya katılan yöneticilerin %55.6’sı tarım meslek liselerinin temel sorunu uygulama alanı eksikliği olarak belirtmiştir. Yöneticilerin %22.2’i meslek dersleri öğretmenlerinin yetersizliğinin temel sorun olduğunu bildirirken, %18.5’i ise müfredat yetersizliğini sorun olarak belirtmiştir. Bu görüşler, tarım liselerinin içinde çalışan, yöneticiliği yapan ve bu kurumları içeriden en iyi tanıyan kişilerden gelmesi nedeniyle oldukça önemli olarak görülmektedir.

Yöneticilere okulları ve mesleki eğitime yönelik görüşleri sorulmuştur. Açık uçlu bu soruya yöneticilerin verdikleri cevaplar çizelge 4.71’de sunulmuştur.

Çizelge 4.71 Yöneticilerin Okul ve Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri

Ders saatlerinin düşürülmesi gerekmektedir
Meslek liseli öğrenci hangi alanı bitirirse o alanda az da olsa istihdam olduğunu kamusal alanda görmeli.
Ülkemizin geleceği olan gençleri tarımın önemi konusunda bilinçlendirerek çağdaş dünyanın gerektirdiği bilgi ve beceriyle donatmalıyız
Sektör işbirliği protokolleri genişletilmelidir.
Dibe vurdu yükselecek

Tarım alanında KPSS ile personel alımındaki yetersizlik, sektörün okula olan ilgi eksikliği, velilerin ve öğrencilerin tarımsal eğitime olan bakış açıları
Tarım okulları neden var ve bu okuldan beklentiler belirlenmemiş. Ayrıca okul açmak değil var olan okullar donanım olarak yeterli hale getirilmelidir.
Eğitim öğretimde öğretmen ve öğrencilerin ilgisizliği
Okulların tarım alanı ile ilgili teknik donanımının acilen çözülmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.
Meslek dersi öğretmenlerinin sayılarının az olması
Tarım Meslek Liselerinin altyapı eksikliklerinin giderilmesi

Yöneticilere yönelik düzenlenen araştırma anketinin sonunda yöneticilere görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Çizelge 4.71’de verilen bu görüşler yöneticilerin önceki cevapları ile örtüşmektedir. Temel sorunlar bu çizelgede tekrar vurgulanmıştır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

İnsanoğlunun en temel ihtiyacı beslenme ihtiyacıdır. Bu ihtiyaç ancak yeterli yiyeceğin üretilmesi ile karşılanabilir. Dünya gıda üretimi dünya nüfusundaki artışa oranla daha az artmaktadır. Bu durum gıdaya ulaşımında sorun yaşayanların ve açlık çekenlerin sayısını her geçen gün artırmaktadır. Gıda üretiminin artırılması amacıyla birçok ülke farklı politikalar geliştirmektedir. Bu politikalardan birisi de tarım üretimine katılan genç nüfusun sayısını ve kalitesinin artırılması, tarımsal üretme yönelik eğitim faaliyetlerinin daha geniş kapsamlı gerçekleştirilmesidir. Bu çabalara rağmen tarım sektöründe istihdam sayıları her geçen gün azalmaktadır. Modern dünyada gençler tarım alanının dışına çıkmakta, başka sektörlerde istihdam alanları aramaktadır. Bunların sonucu olarak dünyada her geçen gün gıdaya ulaşamayan insan sayısı artmaktadır. Gıda üretiminde birçok sorun vardır. Bu sorun alanlarından birisi de tarımsal eğitimidir.

Bu çalışmada tarım eğitime yönelik bilgiler sunulmuştur. Dünyada tarım eğitimin tarihçesi ve durumu, Osmanlı dönemi tarım eğitimi ve Türkiye tarım eğitimi detaylı olarak verilmiştir. Günümüzde ortaöğretim seviyesinde tarım eğitimi veren Tarım temalı Liselere yönelik yapılan alan araştırması ile mevcut durum analiz edilmiştir. Çalışmada ayrıca tarım lisesi öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı durumları ve gelecek beklentileri belirlenmeye çalışılmıştır.

Analizlerde kullanılan anket çalışması, Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünden resmi yazı alınarak Google form üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada 23 okuldan toplam 512 öğrencinin bilgileri analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan ikinci anket okul yöneticilerine yönelik yapılmıştır. Bu anketlere 27 okul yöneticisi cevap vermiştir.

Analizlerde, öğrencilerin demografik özellikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri, yaşadıkları yerler, ebeveynlerinin eğitim ve gelir durumları gibi bilgiler bulgular bölümünde verilmiştir.

Araştırmaya okulların hazırlık dâhil tüm sınıflarından katılım olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %30.7'si kadın ve %69.3'ünün erkek olduğu görülmüştür. Katılımcıların %77.7'sinin tarım alanı öğrencisi, %18.6'sının ise hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı alanı öğrencisidir. Öğrencilerin %77.7'sinin aile ile birlikte kaldığı tespit edilmiştir. Önemli verilerden birisi olan, okulun öğrenci isteğiyle mi tercih edildiğine yönelik soruya

öğrencilerin %84.2'si kendi tercihleri ile okudukları okulu seçtiklerini belirtmişlerdir. Öğrenciler LGS sınavında hedefledikleri lise olarak %38.7 oranıyla tarım temalı liseye girmek istediklerini belirtmişlerdir. Okulu seçme nedeni olarak öğrencilerin %48'i tarım meslek lisesi olmasını neden olarak göstermiştir. Bu veriler öğrencilerin tarım alanına olan ilgisi açısından önemlidir. Öğrencilerin kendi istedikleri ve tercih ettikleri okullarda okumaları başarılarına olumlu katkı sağlayabilecektir. Öğrencilerin %49'u mezuniyet sonrası kolay iş bulabileceklerine inandıklarını belirtmiştir. Benzer şekilde öğrencilerin %45.9'u tarım meslek lisesine ilişkin kaygıları olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %47.3'ünün hayal ettiği mesleğin Ziraat Mühendisliği olduğu görülmüştür. Bu veriler destekleyen bir diğer veriye göre, öğrencilerin %71.5'i okudukları bölümden memnundur. Tüm bu veriler ışığında, öğrencilerin Tarım Meslek Lisesini isteyerek seçtikleri, genel olarak iş bulma konusunda sıkıntı yaşamayacaklarına inandıkları, bölümlerinden memnun oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin akademik ve mesleki kaygılarını belirleyebilmek amacıyla yapılan analizler sonunda ölçek toplamları 29.35 olarak tespit edilmiştir. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 55'dir. Puanın yüksekliği kaygı düzeyinin yüksekliğini göstermektedir. Analizlerde bulunan puana göre öğrencilerin orta düzeyde akademik ve mesleki kaygı yaşadığı görülmektedir. Günümüzde iş bulmanın çok zor olduğu bir istihdam ortamında bu seviyede akademik ve mesleki kaygı kabul edilebilir orandadır. Üniversite mezunlarının bile istihdamda birçok zorluklar yaşadığı ülkemizde, lise seviyesinde kaygının bu düzeyde olması ilgi çekicidir. Bu veriye göre Tarım Meslek Lisesi öğrencilerinin, akademik ve mesleki hayatına karşı daha az kaygı duymakta olduğu görülmüştür. Demografik değişkenlere göre akademik ve mesleki kaygı algıları arasında anlamlı bir fark sadece cinsiyetlere göre bulunmuştur. Akademik ve mesleki kaygı algılarının kadın öğrencilerde erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin gelecek beklentisine yönelik yapılan analizlerde ölçek ortalaması 38.05 olarak bulunmuştur. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 55'dir. Öğrencilerin ortalama ölçek değerlerinin ölçek ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Bu veriye göre öğrencilerin gelecekle ilgili olumlu beklentiler içinde oldukları belirlenmiştir. Gelecek beklentisine yönelik bu veri literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Uluçay ve ark., 2014). Gelecek kaygısı yaşayan milyonlarca gencimizin

olduğu ülkemizde bu durum umut vericidir. Kaygı ve gelecek verileri öğrencilerin okullarından memnun ve umutlu olduklarını bir kez daha göstermektedir.

Araştırmanın ikinci anketi okul yöneticilerine yönelik düzenlenmiştir. 33 soruluk düzenlene ankete toplam 27 yönetici cevap vermiştir. Bu yöneticilerin %22.2'si kadın, %77.8'i erkeklerden oluşmuştur. Yöneticilerin %66.7'si lisans, %29.6'sı ise yüksek lisans mezunudur. Bir yönetici ise doktora mezunudur. Yöneticilerin çok farklı branşlardan olduğu tespit edilmiştir. Tarım branşından olan yönetici oranı sadece %11.3'dr. Bu durum tarım eğitimi veren okullar için sorun olarak görülmektedir. Mesleki eğitim verilen okullarda yöneticilerin mesleği bilmesi okulların eğitim düzeyini olumlu olarak etkileyebilecektir. Okullarda tarım alanı branşından yöneticilerin görev başına getirilmesi tavsiye edilmektedir.

Çalışmada, Tarım Meslek Liselerinde mevcut uygulama alanı, laboratuvar, teknik araç-gereç altyapı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yöneticilerin %51.9'u teknik araç-gerecin yetersiz olduğunu, yine %51.9'u uygulama alanı ve laboratuvarların yetersiz olduğunu belirtmiştir. Bu veriler okulların eğitim altyapısı eksikliğini göstermesi açısından oldukça önemlidir. Mesleki eğitim verilen okullarda yeterli teknik altyapı, laboratuvar ve uygulama alanı olmadan mesleğin öğretilmesi mümkün olmayabilir. Okulların bu eksikliklerinin giderilmesi, eğitimin kalitesi ve amacına ulaşması açısından oldukça önemli görülmektedir.

Okulların çoğunda tarım arazisi ve sera bulunmaktadır. Okula ait tarım arazisi olmayan 7 okul, sera olmayan 8 okul bulunmaktadır. Bu okullarında uygulama yapabilmek için bu alanlara sahip olması sağlanmalıdır. Okulların 6'sında okula ait traktör bulunurken 21 okula ait traktör bulunmamaktadır. Bu durum da sorun olarak görülmektedir.

Okulların 16'sında döner sermaye işletmesi bulunmakta iken 11 okulda döner sermaye işletmesi bulunmamaktadır. Bu okulların tarım arazisi ve seraya sahip olmayan okullar olduğu düşünülmektedir.

Okullar ğrenci staj yeterliği konusunda çok sorun yaşanmadığı belirtmiştir. Staj yerini yetersiz bulan yönetici oranı sadece %11.1'dir. Bu durum staj yeri bulmada genellikle sorun yaşanmadığını göstermektedir.

Tarım temalı liselerde okuyan öğrencilerin akademik ve mesleki başarı durumu yöneticilere sorulmuştur. Yöneticilerin %51.9'u öğrencilerin akademik başarısı orta düzeyde bulurken, kötü bulanların oranı %22.2 dir. Öğrencilerin mesleki başarısında yöneticilerin %40.7'si orta düzeyde başarılı bulurken, %51.9'u iyi düzeyde başarılı bulmaktadır. Mesleki başarıda kötü bulan yönetici yoktur. Bu verilere göre, bu okullarda başarı düzeyi mesleki anlamda daha yüksek görülürken akademik başarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum meslek liseleri için doğal karşılanabilir. Meslek liseleri müfredatı genellikle mesleğe yönelik derslerden oluşmaktadır. Bu durum da akademik başarıyı etkileyebilecektir. Ayrıca okula giriş puanları değerlendirildiğinde akademik başarıdaki seviye açıklanabilir.

Mezunların üniversiteye giriş oranları incelendiğinde, 17 okulun mezunların yaklaşık %10'unun üniversiteye girebildiği belirlenmiştir. Mezunların %11 ile %30'unun üniversiteye girebildiği okul sayısı 7'dir. Bu rakamın üzerinde sadece bir okul mezunu üniversiteye girebilmektedir. Mezunlardan Ziraat Fakültelerine girenlerin oranı %1 ile %10 arasındadır. Bu veriler mezunların üniversite giriş oranların düşüklüğünü göstermektedir.

Okul yöneticileri Tarım Meslek Liselerini genel olarak başarılı bulmaktadır. %22.2'si başarılı bulurken, kısmen başarılı bulanların oranı %66.7'dir.

Yöneticiler, Türk tarımının en önemli sorunu olarak gençlerin tarıma olan ilgisizliğini görmektedir. Bunu sırasıyla uygulanan yanlış tarım politikaları, tarım eğitimi ve bilinçsiz çiftçi takip etmektedir. Bu sorunlar incelenmesi ve çözüme kavuşturulması gereken sorunlar olarak karşımızda durmaktadır. Bu ve buna benzer tarım sorunları çözüme kavuşturulmada ne yazık ki tarımda istenilen başarının sağlanması zor olacaktır.

Tarım Meslek Liselerinin temel sorunları olarak sırasıyla, uygulama alanı eksikliği, meslek dersleri öğretmeni yetersizliği, müfredat yetersizliği ve öğrencilerin sektöre ilgisizliği belirtilmiştir. Bu görüşler, eğitimin içindeki yöneticilerden gelmesi açısından önemlidir. Tarım eğitiminin ortaöğretim seviyesinde daha etkin yapılabilmesi için bu görüşler dikkate alınmalı ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Öğrencilerin genel olarak okudukları okuldan memnun oldukları, okulla ve meslekleriyle ilişkili olarak kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğu ve gelecek beklentilerinin diğer

yüksek olduğu belirlenmiştir. Mesleki eğitim veren okullar için bu veriler oldukça önemlidir. Türk tarımın gelişimi için, sektöre katılmaya gönüllü gençlerin varlığı önem arz etmektedir. Tarım liselerine yönelik daha kapsamlı yatırımlar bu gençlerin sayısını ve kalitesini artıracaktır. Tarım liseleri sadece bir eğitim kurumu olarak görülmemelidir. Bu liseler Türk tarımının geleceği için önem verilmesi gereken kurumlardır. Bu liselerin altyapısı, müfredatları, öğretmen kadrosu sadece Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde düzenlenmemeli bu sürece Tarım ve Orman Bakanlığı dâhil edilmelidir.

Bu çalışma tarım temalı meslek liselerinin mevcut durumunu belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma sonunda mevcut durum analiz edilmiş, liselerin sorunları, öğrencilerin akademik ve mesleki kaygı durumları ile gelecek beklentileri tespit edilmiştir. Belirlenen sorunlarla ilgili ilgililere yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Akman, A. (1990). Yüksek Ziraat Enstitüsünün Öyküsü [History of Higher Agricultural Institute (in Turkish)]. *Gıda*, 15(1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gida/issue/6896/92215>
- Aksöz, İ. (2010). Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin Kuruluş Felsefesi ve On'yılda Kaydettiği Gelişme. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 1(1).
- Anonim. (2022). TC. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM). <http://mtegm.meb.gov.tr>
- Aşıcı, M. (2009). Kişisel ve sosyal bir değer olarak okuryazarlık. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 9-26.
- Augère-Granier, M.-L. (2017a). Agricultural education and lifelong training in the EU. *European Parliamentary Research Service [WWW]* [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608788/EPRS_BRI\(2017\)608788_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608788/EPRS_BRI(2017)608788_EN.pdf) (visited on 02/06/2020).
- Augère-Granier, M.-L. (2017b). Agricultural education and lifelong training in the EU. *European Parliamentary Research Service [WWW]* [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608788/EPRS_BRI\(2017\)608788_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/608788/EPRS_BRI(2017)608788_EN.pdf) (visited on 02/06/2023).
- Aydın, O. ve Çiftel, N. (2013). Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin akademik ve mesleki gelecek kaygılarının incelenmesi. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi/IZU Journal of Social Science*.
- Baydar, C. K. ve Boz, İ. (2022). Türkiye’de Ortaöğretimde Tarımsal Eğitime Neden Önem Verilmelidir? *ISPEC Journal of Agricultural Sciences*, 6(3), 530-538.
- Bilgehan, H., Ertaş, İ. ve Akşit, B. (2005). Kuruluşundan günümüze Ege Üniversitesi 1955-2005. 455-456. *Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir*.
- Boo, S., Wang, C. ve Kim, M. (2021). Career adaptability, future time perspective, and career anxiety among undergraduate students: A cross-national comparison. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 29, 100328. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jhlste.2021.100328>
- Brevik, E. C. ve Hartemink, A. E. (2010). Early soil knowledge and the birth and development of soil science. *CATENA*, 83(1), 23-33. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.catena.2010.06.011>
- Cosby, A., Manning, J., Power, D. ve Harreveld, B. (2022). New Decade, Same Concerns: A Systematic Review of Agricultural Literacy of School Students. *Education Sciences*, 12(4), 235. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/educsci12040235>
- Çağlar, S. K. ve Cengiz, K. (2023). Köy Enstitüleri’nin Türkiye’de Kırsal Alan Kalkınmasında ve Planlamasındaki Yeri ve Önemi. *Kent Akademisi*, 16(3), 1620-1638.
- Çeşme, V. (2014). Osmanlı’da ziraati modernleştirme sürecinde halkalı ziraat mektebi (1892-1928): kuruluşu ve idari yapısı. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 15(2), 39-80.
- Çolak, G. (2019). Türkiye’ye Davet Edilen Yabancı Eğitim Uzmanlarının Ziraat Eğitimi Hakkında Görüş ve Önerileri.
- Demir, O., Gültekin, G. Ç. ve Uzundumlu, A. S. (2023). Türkiye Ekonomisinde Tarımın Yeri ve Önemi. *Palandöken Journal of Animal Sciences Technology and Economics*, 2(2), 62-69.

- Direk, M. (2012). *Tarım tarihi ve deontoloji*. Eğitim Yayınevi.
- Erdal, G. (2023). Tarım Alanında Eğitim Alan Meslek Lisesi Öğrencilerinin Gelecek Hedefleri (Tokat ve Amasya İlleri Örneği). In A. Yeşilayer (Ed.), *Tarım Alanında Çalışmalar* (pp. 155). İksad.
- Eris, A. (2003). *Dünya'da ve Türkiye'de Tarım Eğitimi*.
- Fırat, F. (1969). Orman ürünleri sanayi ile ilgili öğretim ve eğitim. *Journal of the Faculty of Forestry Istanbul University*, 41-56.
- Frick, M. J., Birkenholz, R. J., Gardner, H. ve Machtmes, K. (1995). Rural and urban inner-city high school student knowledge and perception of agriculture. *Journal of Agricultural Education*, 36, 1-9.
- Fujihara, Y., Guo, K. ve Liu, C. H. (2023). Relationship between types of anxiety and the ability to recognize facial expressions. *Acta Psychologica*, 241, 104100. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2023.104100>
- Geiger, R. L. ve Sorber, N. M. (2013). The land-grant colleges and the reshaping of American higher education.
- Haşılıoğlu, M. A., Kocaman, S. ve AYDIN, S. (2011). Tarım okuryazarlığı ve tarım eğitimine bir bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 619-629.
- <https://www.wfp.org/>. (2023). *Global food crisis*.
- Huffman, W. E. (2001). Chapter 7 Human capital: Education and agriculture. In *Handbook of Agricultural Economics* (Vol. 1, pp. 333-381). Elsevier. [https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S1574-0072\(01\)10010-1](https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S1574-0072(01)10010-1)
- Kadıoğlu, S. (2004). Ziraat ve Sınat Tercüme-i Fünun Odaları Mecmuası Üzerine Bir İnceleme. *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 5(2), 39-60.
- Kadıoğlu, S. (2005). Osmanlı Döneminde Türkiye'de Ziraat Okulları Üzerine Notlar ve" Tedrisat-ı Ziraiye Nizamnamesi". *Kutadgubilig: Felsefe Bilim Araştırmaları*(8), 239-257.
- Kaştan, Y. (2020). Atatürk dönemi tarım alanında devletçilik uygulamaları ve Antalya. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(14), 175-194.
- Kaynakçı, C. ve Boz, İ. (2020). Mesleki ve teknik anadolu liselerinde tarımla ilgili alanları seçen öğrencilerin profili ve alan seçimlerini belirleyen faktörler. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 39(3 100. Yıl Eğitim Sempozyumu Özel Sayı), 16-34.
- Keskin, Ö. (2010). Osmanlı İmparatorluğu'nda Modern Ziraat Eğitiminin Yaygınlaşması: Ankara Numune Tarlası ve Çoban Mektebi. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 28(28), 87-106.
- Koç, H. (1994). Türkiye'de Örgün Tarımsal Eğitimin Durumu ve Bu Konudaki Politik Yaklaşımlar. *Cilt*, 2, 179-225.
- Koç, N. (2013). *Türk kültür tarihi içerisinde: Köy Enstitüleri*. İdeal Kültür Yayıncılık. <https://books.google.com.tr/books?id=BEMHngEACAAJ>
- Kovar, K. A. ve Ball, A. L. (2013). Two decades of agricultural literacy research: A synthesis of the literature. *Journal of Agricultural Education*, 54(1), 167-178.
- Kula, K. Ş. ve Saraç, T. (2016). Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı/The future anxiety of the university students. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242.
- Nursel, A. ve Aksoy, A. (2023). Tarımsal Eğitimin Çiftçiler Üzerine Etkisi: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 26(4), 902-911.

- Pisante, M., Nematpour, A. ve Kassam, A. (2023). Chapter 19 - Education and information dissemination for sustainable agriculture and environment. In M. Farooq, N. Gogoi, & M. Pisante (Eds.), *Sustainable Agriculture and the Environment* (pp. 503-530). Academic Press. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/B978-0-323-90500-8.00014-2>
- Postan, M. M. (1967). Investment in medieval agriculture. *The Journal of Economic History*, 27(4), 576-587.
- Roser, M. ve Ortiz-Ospina, E. (2016). Literacy. *Our World in Data*.
- Roshania, R. P., Yates, J., McIntyre, L., Chancellor, T., Fivian, E., Hill, M., Isoto, R., Marinda, P., Narayanan, S., Whatford, L., Zotor, F. ve Khandelwal, S. (2023). Assessing needs for interdisciplinarity in agriculture, nutrition, and health education. *Global Food Security*, 37, 100691. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.gfs.2023.100691>
- Sarikaya, M. (2017). Ziraat mektepleri. *Kafdağı*, 2(1), 24-37.
- Spiertz, H. (2014). Agricultural sciences in transition from 1800 to 2020: Exploring knowledge and creating impact. *European Journal of Agronomy*, 59, 96-106. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.eja.2014.06.001>
- Sreehari, E. ve Dhinesh Babu, L. D. (2023). Global Hunger Index: A multistage coefficient estimation analysis using machine learning techniques for a hunger free society. *Journal of Cleaner Production*, 429, 139515. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.139515>
- Tuncer, M. (2011). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Electronic Turkish Studies*, 6(3).
- Uluçay, T., Özpolat, A. R., İşgör, İ. Y. ve Taşkesen, O. (2014). Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Education Sciences*, 9(2), 234-247.
- Wallendorf, M. (2001). Literally literacy. *Journal of Consumer Research*, 27(4), 505-511.
- Wright, D. A. (1994). Agricultural Awareness of Eleventh Grade Students in Rural Schools. *Journal of Agricultural Education*, 35, 55-60.
- Xu, H. ve Tracey, T. J. (2015). Career decision ambiguity tolerance scale: Construction and initial validations. *Journal of Vocational Behavior*, 88, 1-9.
- Yıldırım, M. A. (2008). Osmanlı'da İlk Çağdaş Zirai Eğitim Kurumu: Ziraat Mektebi (1847-1851). *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 24(24), 223-240.

EK 1: Araştırma Öğrenci Anketi

Sayın Katılımcı;

Aşağıda yer alan soru formu bilimsel bir çalışma için veri toplanması amacı ile oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında yanıtlarınız doğrultusunda elde edilecek sonuçlar toplu olarak değerlendirilecektir. Söz konusu çalışma tamamen bilimsel amaçlı olup, vereceğiniz bilgiler hiçbir şekilde bu amaç dışında kullanılmayacak ve üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Araştırmaya getirdiğiniz değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Gülistan ERDAL

Master Öğrencisi Memnune ÇAKAR

1. **Cinsiyetiniz:** Kadın Erkek
2. **Yaşınız:**.....
3. **Yaşadığınız yer:** Şehir Merkez İlçe Köy Kasaba
4. **Nerede kalıyorsunuz:** Yurt/pansiyon Ailemin yanında
 Akraba yanında Diğer
5. **Okulunuzun Adı nedir?**
.....
6. **Kaçıncı sınıftasınız?**
 Hazırlık 9 10 11 12
7. **Aldığınız alan eğitimi hangisidir?**
 Tarım alanı Hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı Gıda Diğer
8. **Okulunuzda tarım alanı dışında başka hangi alanlar bulunmaktadır.**
 Başka alan yok Hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı Gıda Diğer
9. **Babanızın eğitim durumu nedir?**
 Okur yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
10. **Annelerinizin eğitim durumu nedir?**
 Okur yazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
11. **Ailenizin aylık gelir durumu hakkında aşağıdaki seçeneklerden bir tanesini işaretleyiniz?**
 1000 TL- 5000 TL
 5001 TL- 10000 TL
 10001 TL- 15000 TL
 15001 TL ve üzeri
12. **Ailenizde tarımla uğraşan var mı?**
 Evet Hayır
13. **Bu okulu kendi isteğiniz doğrultusunda mı seçtiniz?**
 Evet Hayır
14. **Okul tercihi yaparken sizi etkileyen en önemli faktör nedir?**

Aile Arkadaş çevresi Sosyal Medya Öğretmen tavsiyesi Diğer

15. LGS'deki başarı yüzdelik diliminiz nedir?

Sınava girmedim %.....

16. Hedefinizde hangi liseye yerleşmek vardı?

Fen Lisesi Sosyal bilimler Lisesi Anadolu Lisesi Tarım Meslek Lisesi

İmam Hatip Lisesi Sağlık Meslek Lisesi Özel Lise Diğer Meslek Liseleri

Diğer

17. LGS'ye girmiş iseniz sınav puanınıza göre tercih ettiğiniz ilk üç okul hangisidir?

Fen Lisesi Sosyal bilimler Lisesi Anadolu Lisesi Tarım Meslek Lisesi

İmam Hatip Lisesi Sağlık Meslek Lisesi Diğer Meslek Liseleri

Diğer

18. Tarım meslek lisesine kaçınıcı tercih döneminde girdiniz?

1 2 3 Nakil döneminde

19. Tarım Meslek lisesi için sınav zorunluluğu olmalı mıdır?

Evet Hayır

20. Okulunuz İngilizce hazırlık eğitimi veriyor mu?

Evet Hayır

21. Cevabınız hayır ise hazırlık eğitimi verilmesini ister misiniz?

Evet Hayır

22. Okulunuzu tercih etme nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

İngilizce eğitim olması Tarım meslek lise olması Ailemin Tarım ile uğraşması Teknisyen ünvanı alabilmek İşyeri açma belgesine sahip olabilmek Ailem istedi Okulda iyi bir eğitim veriliyor Başka okula kayıt olamadım Diğer

23. Bu okuldan mezun olduğunuzda kolayca iş bulabileceğinize inanıyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

24. Tarım Meslek Lisesiyle ilgili kaygılarınız var mıdır?

Evet Hayır Kısmen

25. Lise bittiğinde KPSS düşünüyor musunuz?

Evet Hayır

26. Mezun olunca üniversite sınavına girecek misiniz?

Evet Hayır

27. Hayalinizdeki meslek nedir?

Ziraat mühendisliği Diğer Mühendislik alanları Mimar Öğretmenlik alanları Sağlık Alanları Hukuk Fen Edebiyat Alanları

28. Gelecekle ilgili kurduğunuz iş planı var mıdır?

Evet Hayır

29. Bir önceki soruda cevabınız evet ise iş planınız nedir?

.....
.....

30. Mesleğinizle ilgili yeterli düzeyde çalışma alanı olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

31. Okuduğunuz bölümden memnun musunuz?

Evet Hayır Kısmen

32. Türkiye tarımının en büyük problemi sizce nedir?

Gençlerin tarıma ilgisiz olması Uygulanan yanlış tarım politikaları
 Bilinçsiz çiftçi Tarım eğitimi

33. Tarım alanında ilgi duyduğunuz alt bölüm nedir?

Tarla bitkileri Bahçe bitkileri Tarım- teknolojileri Bitki Koruma Hayvancılık

34. Bu okulda yeterli düzeyde tarım eğitimi aldığınızı /alacağınızı düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

35. Bu okulda mesleki derslerin dışındaki akademik dersler içinde iyi eğitim aldığınızı / alacağınızı düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

36. Okulunuzun alanınız için yeterli donanım (uygulama alanı, laboratuvar vb.) sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet Hayır Kısmen

37. Okuldaki başarı durumunuz nedir?

İyi Kötü Orta

	Aşağıda geleceğe yönelik ifadelere yer verilmiştir. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz ve size uygun olan tek bir seçeneği işaretleyiniz.	Hiç katılmıyorum	Çok az katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Oldukça katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1.	İstediğim üniversiteyi ve bölümü kazanamayacağımdan endişe ediyorum.					
2.	Yükseköğretime yerleştirmede kullanılan mevcut puanlama sistemi nedeni ile istediğim alanda yerleşemeyeceğimden endişe ediyorum.					
3.	İstediğim yüksek gelir ve yaşam düzeyine ulaşamayacağımdan endişe ediyorum.					
4.	Toplumda prestiji yüksek bir işimin olamayacağımdan endişe ediyorum.					
5.	Liseyi bitirdikten sonra iş bulamayacağımdan endişe ediyorum.					
6.	İlgi ve yeteneklerime uygun bir meslek seçemeyeceğimden endişe ediyorum.					
7.	Gelecekte seçeceğim meslekte kariyer yapamamaktan (ilerleyememekten) endişe duyuyorum.					
8.	Kazandığım bir üniversite olursa, akademik yönden başarılı olamayacağımdan endişe ediyorum.					
9.	Kazandığım bir üniversite olursa, ekonomik nedenlerle tamamlayamayacağımdan endişe ediyorum.					
10.	Gelecekte seçtiğim meslekten ailemin memnun olmayacağımdan endişe ediyorum.					
11.	Tarımın geleceğinden endişe ediyorum					

	Aşağıda geleceğe yönelik ifadelere yer verilmiştir. Lütfen her birini dikkatle okuyunuz ve size uygun olan tek bir seçeneği işaretleyiniz.	Kesinlikle İnanmıyorum	Kısmen İnanmıyorum	İnanıyorum	Çok İnanıyorum	Kesinlikle İnanıyorum
	Yetişkin olduğumda;					
1	Hayatımla ilgili başarmak istediğim şeyleri başarmış olacağım					
2	İstediğim şeyleri satın alabileceğim					
3	İyi bir iş bulacağım					
4	Hedeflediğim eğitim düzeyine ulaşacağım					
5	Hoşlanacağım bir iş bulacağım					
6	İstikrarlı bir iş bulacağım					
7	Geçimimi her zaman sağlayacağım					
8	Kendimi güvende hissedeceğim					
9	Kazandığım para bana ve hayat arkadaşıma yeterli gelecek					
10	İşim bana kendimle gurur duymam için fırsatlar verecek					
11	Mutlu bir hayatım olacak					

EK2: Araştırma Yönetici Anketi

Sayın Katılımcı;

Aşağıda yer alan soru formu bilimsel bir çalışma için veri toplanması amacı ile oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında yanıtlarınız doğrultusunda elde edilecek sonuçlar toplu olarak değerlendirilecektir. Söz konusu çalışma tamamen bilimsel amaçlı olup, vereceğiniz bilgiler hiçbir şekilde bu amaç dışında kullanılmayacak ve üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Araştırmaya getirdiğiniz değerli katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Danışman

Prof. Dr. Gülistan ERDAL

Master Öğrencisi

Memnune ÇAKAR

1. **Cinsiyetiniz:** () Kadın () Erkek
2. **Yaşınız:**.....
3. **Eğitim durumunuz nedir?**
() Lisans () Yüksek Lisans () Doktora
4. **Branşınız aşağıdaki alanların hangisine girmektedir?**
() Fen Bilimleri () Sosyal Bilimler () Tarım Bilimleri () Bilişim () Diğer
5. **Kaç yıldır idareci olarak görev yapmaktasınız?**
..... Yıl
6. **Kaç yıldır bu okulda idareci olarak görev yapmaktasınız?**
.....Yıl
7. **Okulunuzda kaç tane meslek alanı öğretmeni görev yapmaktadır.**
.....
8. **Okulunuzda kaç tane branş öğretmeni görev yapmaktadır.**
.....
9. **Okulunuz hangi alanı kapsamaktadır?**
() Sadece Meslek alanı () Sadece Teknik alanı () Her ikisini de
10. **Okulunuzda tarım alanı dışında başka hangi alanlar bulunmaktadır.**
() Başka alan yok () Hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı () Gıda () Diğer,
.....
11. **Okul teknik araç ve gereç yönünden yeterli donanımına sahiptir.**
() Evet () Hayır () Kısmen
12. **Okulunuza ait pansiyon/yurt var mıdır?**
() Evet () Hayır () Yapım aşamasında
13. **Çalışanların okulda yemek, servis vb. ihtiyaçları karşılanır.**
() Evet () Hayır () Kısmen
14. **Okulunuzun alanınız için yeterli donanımına (uygulama alanı,**

- laboratuvar vb.) sahip olduğunu düşünüyor musunuz?
() Evet () Hayır () Kısmen
15. Okulunuzun tarım arazisi ne kadar?
()da () Yok
16. Okulunuzun sera alanı ne kadar?
()da () Yok
17. Okuluza ait traktör sayısı ne kadar?
()adet, model, () Yok
18. Okulunuz bünyesinde döner sermaye işletmeniz bulunmakta mıdır?
() Evet () Hayır () Kurulum aşamasında
19. Okulunuzda üretilen ürünler hangileridir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)
() Sebze- meyve () Tahıl () Süs bitkileri () Hayvansal ürünler () Diğer
20. Okulunuzun döner sermaye geliri yaklaşık ne kadardır?
..... TL
21. Okulunuzda üniversite-sektör iş birliği var mıdır?
() Evet () Hayır
22. Okulunuzda uygulanan ya da uygulanmakta olan projeler ve sayıları nedir?
() Tübitak
() AB Erasmus
() E-twinning.....
() Teknofest
() Diğer
23. Öğrencilerinizin iş yeri stajlarını yeterli buluyor musunuz?
() Evet () Hayır () Kısmen
24. Öğrencileriniz için yurtdışı staj programınız var mıdır?
() Evet () Hayır () Başvuru aşamasında
25. Öğrencilerinizin akademik başarı durumu nedir?
() Çok iyi () İyi () Orta () Kötü () Çok Kötü
26. Öğrencilerinizin mesleki başarı durumu nedir?
() Çok iyi () İyi () Orta () Kötü () Çok Kötü
27. Mezun olan öğrencilerinizin Üniversiteye giriş oranları nedir?
() %1-%10 () %10 - %30 () %31- %50 () %51- %70 () %70'den fazla
28. Mezun olan öğrencilerinizin Ziraat Fakültelerine yerleşme oranları nedir?
() %1-%10 () %10 - %30 () %31- %50 () %51- %70 () %70'den fazla
29. Mezun olan öğrencilerinizin tarım sektöründe çalışma oranları nedir?
() %1-%10 () %10 - %30 () %31- %50 () %51- %70 () %70'den fazla
30. Genel olarak Tarım Meslek Liseleri sizce başarılı mıdır?
() Evet () Hayır () Kısmen
31. Türkiye tarımının en büyük problemi sizce nedir?
() Gençlerin tarıma ilgisiz olması () Uygulanan yanlış tarım politikaları
() Bilinçsiz çiftçi () Tarım eğitimi () Diğer

32. Tarım Meslek Liselerinin temel sorunları sizce nelerdir? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz)

Müfredat Yetersizliği Uygulama alanı eksikliği Meslek dersleri öğretmeni yetersizliği Branş öğretmeni yetersizliği Öğrencilerin sektöre ilgisizliği Yeterince tanınmaması Tarım sektörü ile yeterli işbirliği yapılamaması

33. Belirtmek istediğiniz başka bir konu var mıdır?

.....

